

TÉT ATTASÉI BESZÁMOLÓ 2002

(A 2001. július 1. – 2002. december 31. között végzett tevékenységről)

BRÜSSZEL

DR. MEZEI ISTVÁN

1. Az Európai Unió tudományos és technológiai életének fő jellemzői, az azokban bekövetkezett fontosabb változások és kiemelkedő események

1.1. A tudomány- és technológia-politika fő ismérvei az Európai Unióban

A 6. Keretprogram végső formája és az ERA (európai kutatási térség) megvalósítása alappilléreit képezik az Európai Unió (EU) tudomány- és technológia-politikájának. A beszámolási időszakban az EU tudomány- és technológia-politikájának változása szempontjából a legjelentősebb eseménysorozat a 6. Kutatási és Technológia-fejlesztési Keretprogram (FP6) jóváhagyása volt. A dokumentumok jelentős mértékű és sebességű módosulása, valamint az események nagy száma miatt összevontan tárgyalom ebben a fejezetben az EU tudománypolitikájában bekövetkezett legjelentősebb változásokat valamint a legjelentősebb eseményeket a TÉT területen.

Az FP6 kialakítása szempontjából meghatározó jelentőségű volt az Európai Bizottság (EB) 2001. május 31-én elfogadott javaslata /COM(2001)279/.

Az FP6 specifikus programjainak alapstruktúrája a következő:

Az EU 2002-2006. közötti Keretprogramjának specifikus programjai:

- az ERA integrálása és megerősítése,
- az ERA strukturálása,
- a Közös Kutató Központ (JRC) tevékenységei.

Az EURATOM 2002-2006. közötti Keretprogramjának specifikus programjai:

- nukleáris energia,
- a JRC nukleáris tevékenységei.

Az FP6 fő célkitűzése az ERA megvalósítása. A Keretprogramban először használandó új eszközök: a kiválósági hálózatok, az integrált projektek, valamint a Közösség részvétele a nemzeti kutatási programok megvalósításában. A specifikus programok a hét prioritási szakterület mellett lehetőséget és eszközöket biztosítanak az EU várható tudományos és technológiai igényeinek kielégítésére is.

Az EURATOM tevékenység is az ERA megvalósításának alapelveire épül. A dokumentum rögzíti a maghasadás és a magfúzió területének prioritásait (hulladékkezelés és -tárolás, illetve sugárzásvédelem, innováció és képzés).

Az ERA integrálására és megerősítésére vonatkozó javaslat rögzíti, hogy a specifikus program javasolt költségvetésének (12,505 milliárd €) maximum 5,5 %-a használható fel személyi és adminisztratív költségek fedezésére. Minden specifikus program javaslatában szerepel a következő mondat: "Kiemelt figyelmet kell fordítani a társult országok részvételére.". A specifikus programok kiemelten kezelik a kutatói mobilitást, az innovációt, a KKV-k bevonásának kérdését, valamint a nemzetközi együttműködést.

Az ERA integrálását és megerősítését célzó program tartalmazza az FP6 prioritási területeit. Hangsúlyozza a nemzetközi együttműködés jelentőségét és a társult országok aktív bevonásának szükségességét. Az IST program ismertetésében külön hangsúlyt kapott az

„eEurope” program támogatásának szükségessége, valamint az intelligens gyártórendszerek területén a szorosabb együttműködés a társult országokkal.

A nanotechnológiák, intelligens anyagok és új gyártási módszerek témakörben változott az EB javaslata az új gyártási folyamatokkal kapcsolatos rendszerkutatást és kockázatkezelést illetően. Megváltozott a repülési és űrkutatási fejezet is (űrkutatás - Galileo-projekt célkitűzései, a műholdas távközlés). Kisebb módosítás történt az élelmiszerbiztonság és az egészségügyi kockázatok témakörében is a környezeti egészségügyi kockázatok kutatási prioritásaiban. Jelentős változásokat hajtott végre az EB a fenntartható fejlődés és a globális felmelegedés kutatás végső prioritásainak meghatározásánál. Módosult a javaslat a fenntartható energiaforrások, a fenntartható közlekedés és a globális környezeti változások témakörében.

Kiemelten kezelik az EU bővítésének kérdését "az állampolgárok és a kormányzás az európai tudásalapú társadalomban" kutatási témakör prioritásainak meghatározásánál. Önálló témaként szerepel az európai integráció és a bővítés hatása az állampolgárokra és a kormányzásra. Hangsúlyozottan szerepel a bővítés témája az új kormányzati formák vizsgálatánál is.

Az EU bővítésének témaköre szerepel a Közösség által várhatóan igényelt, előre nem rögzített tudományos és technológiai kutatási témák között is. A KKV-k támogatására indítandó akciók leírásában is hangsúlyosan kerül elő a társult országok kis- és középvállalkozói kutatási és technológiai igényeinek kielégítése.

Az ERA strukturálásának fejezetében található a nemzeti kutatási programok európai uniós koordinálásának új eszköze, valamint az európai kutatási szervezetekkel (pl. COST, EUREKA) való együttműködés is. A nemzeti innovációs és kutatási politikák összehangolt fejlesztésénél hangsúlyozzák a nemzeti indikátorok, statisztikák és előrettekintési programok összehangolásának szükségességét. A nemzeti innovációs politikák felmérésébe (benchmarking) aktívan kívánják bevonni a társult országokat is. A specifikus programok megvalósításánál az EB felhívja a figyelmet a strukturális alapokkal való innovációs együttműködés támogatásának lehetőségére.

Az ERA strukturálásánál az EB ismerteti a kutató együttműködési hálózatok, a regionális és transzregionális együttműködések jelentőségét. A kutatói mobilitás és a humán erőforrások javítását célzó fejezetben - szemben az 5. Keretprogram megközelítésével - egyformán hangsúlyosan kezeli a tagállamok és a tagjelölt országok legelmaradottabb régiói támogatásának kérdését. A Marie Curie ösztöndíj rendszerben kiemelt figyelmet fordítanak a társult országok intézményeire és kutatóira mind a fogadó, mind a küldő ösztöndíjak esetében (Research Training Networks, Host Fellowship for the Transfer of Knowledge, Intra-European Fellowship, Outgoing International Fellowship, Re-integration Grants). Külön fejezet foglalkozik a tagállamok és a társult országok kutatóinak együttműködésével.

A kutatási infrastruktúrák témakörében az EB hangsúlyozza a tagállami és társult országbeli kutatócsoportok hozzáférési lehetőségei támogatásának szükségességét. A társadalom és a tudomány kapcsolatának kezelésében és kutatásában felhívja a figyelmet az EU bővítése átfogó hatásainak elemzésére.

A JRC által elvégzendő közvetlen kutatások ismertetésénél is kiemelt hangsúlyt kap a társult országok kutatóinak aktívabb bevonása a JRC tevékenységébe. A munkaprogramok kidolgozásánál figyelembe kell venni a társult országokban folyó tudományos tevékenységet. Erősíteni kell a tagállamok és a társult országok kutató csoportjainak JRC-n keresztüli együttműködését. A dokumentum rögzíti a JRC által folytatandó kutatások prioritásait.

Kiemeli a társult országokkal való együttműködés fontosságát a környezetvédelemben és a technológiai előrettekintés területén. Ugyancsak hangsúlyozott szerepet szán a javaslat a társult országokkal való együttműködésnek a természeti és ipari balesetek, vészhelyzetek és katasztrófák kezelésében illetve megelőzésében.

Az EURATOM Keretprogram javaslata az EU Keretprogrammal azonos súllyal kezeli a társult országok részvételét a kutatási programban. Ennél a programnál a Keretprogram befejezésekor fel nem használt alapok átvitelre kerülnek a következő Keretprogram költségvetésébe.

2001. nyarán az EB több olyan dokumentumokat fogadott el, amelyek kiegészítették az EB FP6-tal kapcsolatos korábbi javaslatait:

Javaslat az európai kutatási térség kutatói mobilitást erősítő stratégiájára /COM(2001) 331 final/

Nemzetközi összehasonlításban mutatják be Európa lemaradását a kutatás humán erőforrásai területén az USA és Japán mögött. Az európai tudományos és gazdasági versenyképesség javításához elengedhetlenné vált egy új stratégia kidolgozása és megvalósítása, amely a kutatási tevékenység anyagi támogatása és infrastruktúrájának javítása mellett hangsúlyt helyez a humán tényező javítására is.

Az ERA célkitűzése egy korszerű európai kutatási rendszer megteremtése. Ehhez nélkülözhetetlen a kutatók nemzetközi és ágazatok közötti mobilitásának jelentős javítása. Az EB szakértői csoportja elemzést készített az európai mobilitást befolyásoló tényezőkről, a mobilitással szemben álló akadályokról, és a következő tényezőket találta megoldatlannak:

- a visszatérés és a tudományos karrier befutásának lehetősége,
- anyagi és finanszírozási kérdések,
- bejutási, tartózkodási és foglalkoztatási lehetőségek,
- társadalombiztosítási jogosultság, jogi és adminisztratív akadályok,
- szellemi tulajdonjog védelem,
- munkaerő-alkalmazási feltételek és módszerek,
- családi kérdések,
- nemek kezelése.

Ennek alapján az EB a következő teendőket határozta meg a kutatói mobilitás javítására:

- a kutatók alaposabb tájékoztatása a kutatási és foglalkoztatási lehetőségekről,
- gyakorlati segítségnyújtás a kutatóknak (mobilitási központok, ombudsman, korszerűbb munkaerő-toborzási módszerek),
- a minőség előtérbe helyezése (a tagállamok közötti mobilitás összehangolása, a legjobb gyakorlat átadása, benchmarking, minőségi minimumok elfogadása a külföldi kutatók fogadásában),
- a tartózkodás feltételeinek javítása (vízum és tartózkodási engedély, munkavállalási engedély, társadalom- és egészségbiztosítás, adózás).

Javaslat a 169. cikk alkalmazásáról az új Keretprogramban /COM(2001) 282 final/

Az Alapszerződés 169. cikke alapján az EU részt vehet nem az összes tagállamra kiterjedően is a nemzeti kutatási programok megvalósításában. Az FP6-ban az EB javasolta az eddig nem alkalmazott eszköz bevezetését. Meghatározták azokat a feltételeket, amelyek fennállása esetén az EU bekapcsolódhat a nemzeti K+F programok megvalósításába: legalább három ország által megvalósuló kutatási programok, ahol az együttműködő országokból legalább kettőnek tagállamnak kell lennie. (Ez lehetővé tette tagjelölt országok támogatását is.)

Meghatározták a közös programok megvalósításának struktúráját, a szellemi tulajdonjogok kezelésének kérdését és az EU támogatás pénzügyi feltételeit, amely alapvetően a kutatási programok közös megvalósításából adódó költségek (az együttműködés megszervezése és működtetése) fedezésére terjedhet ki. Emellett támogatást nyújthatnak más tagállamok és társult országok kutatóinak részvételéhez is a közös programokban. A támogatások elosztásának több elvi modelljét is bemutatta a dokumentum. Ismertették a támogatandó kutatási témakörök kiválasztásának alapelveit, valamint a támogatások odaítélésének döntéshozatali mechanizmusát.

Javaslat az európai kutatási térség nemzetközi dimenziójára /COM(2001) 346 final/

Az ERA megvalósításának egyik alappillére a nemzetközi tudományos és technológiai együttműködés, amelyben az EB négy fő területen kíván előrelépni:

- Európa vonzóbbá tétele a világ kutatói előtt világszínvonalú kutatóközpontok létrehozásával,
- az európai kutatás és ipar számára a világ legfejlettebb, Európán kívüli tudományos és technológiai eredményeihez való hozzáférés lehetővé tétele,
- az EU külpolitikai célkitűzéseinek és fejlesztési segélyprogramjainak megvalósítását segítő K+F tevékenység folytatása,
- az EU és harmadik országok tudományos és technológiai eredményeinek felhasználása az egész világot érintő problémák megoldásában

A nemzetközi együttműködés egyik legfontosabb eleme az Európán belüli együttműködés erősítése. Ezen belül el kívánják mélyíteni a tagállamok kutatási és technológia-fejlesztési kooperációját, és még aktívabban be kívánják vonni a tagjelölt országokat az európai kutatási térségbe. Szoros kapcsolatokat akarnak kiépíteni a balti és földközi-tengeri országokkal, Oroszországgal és a FÁK országokkal, a fejlődő országokkal, a gyorsan fejlődő gazdaságokkal és a fejlett ipari országokkal, valamint a nemzetközi tudományos szervezetekkel.

Javaslat az új Keretprogram részvételi szabályaira /COM(2001) 500 final/

Az EB javaslata meghatározta a vállalkozások, kutatóközpontok és egyetemek részvételének szabályait, valamint a kutatási eredmények hasznosítását az FP6-ban, különös tekintettel az új eszközökre és pénzügyi támogatásokra, célul tűzve ki a részvételi szabályok egyszerűsítését és átláthatóbbá tételét.

A javaslat új elemei:

- a tagállamok és az FP6-hoz társult tagjelölt országok kutatói azonos jogokkal és kötelezettségekkel vesznek részt a programban,
- az európai tudományos együttműködési szervezetek (mint pl. CERN, ESA, ESO, EMBL) ugyanazokkal a jogokkal vehetnek részt a programban, mint a tagállamok hasonló szervezetei,

- harmadik országok szervezetei is részt vehetnek a teljes FP-ben, egyes országcsoportok (FAK, földközi tengeri, fejlődő) a nemzetközi együttműködési programban anyagi támogatásra is jogosultak lesznek,
- az új eszközök alkalmazása miatt pályázat-elbírálási alapkritériumok kerültek rögzítésre,
- az EU pénzügyi támogatása a kiválósági hálózatoknál "integrációs támogatás", az integrált projekteknél "kölségvetési támogatás" formáját ölti,
- a kiválósági hálózatért illetve az integrált projektért felelős konzorcium módosíthatja saját összetételét, és pályázatokat írhat ki.

Egységesítésre kerültek és minden projekt-részvevőre azonossá váltak a szellemi tulajdonjoggal kapcsolatos szabályok. Bevezetésre került a "társult tagjelölt ország" fogalma, megkülönböztetve a keretprogramhoz társult tagjelölt és nem tagjelölt országokat. Az "európai nemzetközi tudományos szervezet" fogalmát kiterjesztették a társult országokban található nemzetközi szervezetekre is.

Általánosságban definiálták a kiválósági hálózatokat és az integrált projekteket. Az ezekben a projekteknél résztvevő országok minimális száma három, amelyből legalább kettőnek tagállamnak illetve társult tagjelölt országnak kell lennie. A hagyományos projekteknél a résztvevő országok minimális száma kettő, amely lehet akár tagállam, akár társult ország. (Ez a javaslat a jóváhagyási folyamat későbbi fázisában módosításra került.)

Az **Európai Parlament** (EP) - amelynek a Tanáccsal együtt kell jóváhagynia az FP6-ot – fontos szerepet játszott az FP6 javaslat egyes szakmai részleteinek módosításában. Ebben legaktívabban az EP Ipari, Külkereskedelmi, Kutatási és Energetikai Bizottsága (ITRE) működött közre. Az ITRE-ben Gérard Caudron francia szocialista képviselő készítette el az FP6 értékelését és az EP határozati javaslat tervezetét. Caudron úr széles körű konzultációt folytatott az EP politikai csoportjai és bizottságai körében, és végső határozati javaslata jelentős mértékben hozzájárult a 6. Keretprogram végső formájának kialakításához. Az EP aktivitását jól jellemzi, hogy Caudron úr 109 módosító javaslatán kívül még 450 módosítást terjesztettek be az ITRE tagjai és 217-et az EP más bizottságai. Így az ITRE-nek összesen 776 módosító indítványt kellett megtárgyalnia és döntenie arról, hogy azokat a plenáris ülés elé terjessze-e. Az ITRE 2001. október 11. helyett végül október 22-én szavazott a módosító javaslatokról. Az EP plenáris ülése november 12-én tárgyalta meg az FP6 javaslatát.

Néhány kiemelésre érdemes elem: visszatérés a számozott, "6." Keretprogram elnevezéshez, az FP6 független, külső értékelésének erősítése, az alap kutatás súlyának növelése, a specifikus programok szerkezetének átalakítása, hiányzó tématerületek (pl. biotechnológiák, egészségügy, közlekedés, agrárkutatások) bevonása, a régiók szerepének erősítése a kutatásban, a kutatói mobilitás fokozottabb elősegítése, a részvételi szabályok átdolgozása, az új eszközök pontosabb definiálása).

Az EB 2001. október 3-án hozta nyilvánosságra ***javaslatát az ERA regionális dimenziójának megteremtésére*** /COM(2001) 549 final/. Ebben elemezték a kutatás és az innováció jelenlegi szerepét az európai régiókban, bemutatták a regionális innovációs tevékenység alapvető formáit és eszközeit, valamint a kutatás szerepét a helyi kormányzás alakításában és fejlesztésében.

Elemezték az innovációs és kutatás-politikák, valamint a kohéziós politikák közötti szinergia erősítésének szükségességét. Ismertették a strukturális alapok K+F tevékenységben betöltött szerepét, bemutatva az 1994 óta megvalósult innovációs akciókat. Az EB külön vizsgálta a legfejletlenebb régiók bekapcsolódásának lehetőségeit az egységes európai kutatási térség megteremtésébe. /Az EU bővítése által okozott kihívásokkal foglalkozó fejezet elég felszínre sikerült./

Az EB bemutatta azokat az eszközöket, amelyekkel támogatni kívánja a regionális kutatás és innováció fejlődését:

- regionális technológiai állapotfelmérések elvégzése,
- a régiók bevonása a benchmarking tevékenységbe,
- tudományos és technológiai indikátorok kidolgozása a régiók számára,
- tanulmányok és analízisek készítése,
- az innovációs információs rendszerek regionális dimenziójának megteremtése,
- információs kampányok szervezése.

Az EB 2001. október 17-én **módosította javaslatát az FP6 8. prioritásáról** (az EU várható tudományos és technológiai igényeinek kielégítése). A Tanács javaslata alapján kisebb módosításra kerültek a prioritások és a költségvetés felosztása. Az eredeti költségvetés 2,345 milliárd € volt, amely 715 millió €-t irányzott elő a JRC-ben folytatandó kutatásokra, 450 millió €-t a KKV-k kutatási tevékenységének támogatására és 300 millió €-t a nemzetközi együttműködés finanszírozására.

Az új javaslat szerint az EU várható tudományos és technológiai igényeinek kielégítésére fordítható keretösszeg (880 millió €) változatlan maradt. A költségvetés felét azonban az EB az EU politikáinak (halászat, mezőgazdaság, közegészségügy, fenntartható fejlődés, energia, közlekedés) tudományos támogatására tervezi felhasználni. Ebből 200 millió € használható fel a fenntartható fejlődés és a természeti erőforrások, 80 millió € az egészség- és fogyasztóvédelem, 60 millió € a gazdasági potenciál és a kohézió erősítésének kutatásaira. 100 millió € áll rendelkezésre a jelenleg felfutó témák kutatására. 440 millió € került elkülönítésre az előre nem látható kihívások tudományos feladatainak elvégzésére.

A **Kutatási Tanács** a 2001. június 25-i első eszmecsereét követően 2001. október 30-án kezdte meg az FP6 javaslatának megvitatását, az EP álláspontjának ismerete nélkül. Ekkor áttekintették az alábbi témaköröket:

- Tematikus prioritások: genomika és biotechnológia (1. prioritás), fenntartható fejlődés (6. prioritás), az EU várható tudományos és technológiai igényei (8. prioritás).
- Az FP6 struktúrája, a specifikus programok száma és hatásköre.
- A kutatási infrastruktúrák finanszírozása.
- Az új eszközök formái, megvalósítása és alkalmazása.
- Az Euratom program.
- Részvételi szabályok.
- A 169-es cikkely alkalmazása.

Az **EP 2001. november 14-i plenáris ülésén** szavazott az FP6 javaslatáról, és 412 támogató szavazattal, 57 ellenszavazattal és 53 tartózkodás mellett elfogadta a több mint 300 helyen módosított javaslatot.

A **Kutatási Tanács 2001. december 10-én** foglalkozott újra az FP6-tal. A tagállamok képviselői ekkor már az EP véleményének figyelembevételével tették meg módosító javaslataikat. Az ülésen a Tanács elfogadta **közös álláspontját** az FP6-ról. (Jogi és technikai egyeztetések után az álláspont hivatalos jóváhagyása a Tanács 2002. január 29-i ülésén történt meg.)

Az EP 2001. november 14-i szavazása és a Kutatási Tanács 2001. december 10-i ülésének közös álláspontja alapján az **EB 2001. december 22-i** ülésén fogadta el az **FP6-ról szóló módosított javaslatot** /COM(2001)94 final/.

Az EP és a Tanács véleményének figyelembe vételével átdolgozott, módosított javaslat leglényegesebb változásai az alábbiak voltak:

- Az FP6 struktúrája: A hét prioritás fennmaradt. Az 1. prioritás két részre bomlott (genomika és annak egészségügyi alkalmazásai, főbb betegségek). A 6. prioritás három részből tevődik össze: fenntartható energiarendszerek, fenntartható felszíni közlekedés, globális változások és ökoszisztémák.
- A prioritási területek hatásköre, tudományos és technikai tartalma: Sok kiegészítés és pontosítás történt a területek célkitűzéseinek alapvető megváltoztatása nélkül. Megerősítésre került a nemzeti programok és a közösségi programok közötti szinergia.
- Az új eszközök: Az EB elfogadta az új eszközökre való áttérést a fokozatos átmenet elvét és az EP javaslatát a negyedik új eszköz bevezetésére (a tudományos kiválósághoz vezető út).
- A megvalósítás átláthatósága: Az EB elfogadta az EP javaslatainak jelentős részét.
- Az EU várható tudományos és technológiai igényeinek kielégítése program: Az EB elvetette az EP által javasolt költségvetési és a tevékenységi körök módosítások egy részét. A javaslatok alapján módosította a közösségi politikákat támogató kutatási tevékenységet, valamint a nemzetközi együttműködési programot.
- A költségvetés: Az FP6 teljes költségvetése változatlan maradt. Az EP javaslatainak figyelembevételével módosítások történtek az egyes programok költségvetésében.

A **Kutatási Tanács 2002. március 11-i ülésén** kezdte meg az FP6 **specifikus programjainak és a részvételi szabályoknak** részletes vitáját. Egyetértés volt arról, hogy a Tanács tartani kívánja az FP6 jóváhagyásának tervezett menetrendjét, amely lehetővé teszi az EU és az Euratom Keretprogramok formai jóváhagyását 2002. júniusáig.

Az FP6 megvalósítása adminisztratív részleteinek megvitatása során egyetértés született a specifikus programok számáról és struktúrájáról. Fennmaradt a jelentős véleményeltérés a program bizottságok feladatában és működésében. Az EB egyetlen program bizottság létrehozását javasolta, amely a döntési témakörtől függően változó résztvevőkkel működne. Néhány tagállam viszont – hasonlóan az FP5-höz - programonként egy-egy, nagyobb hatáskörű és a projektek kiválasztását is ellenőrző program bizottsági rendszer mellett állt ki.

A részvételi szabályok elemzésénél több tagállam kiállt a konzorciumokban résztvevők minimális számának háromról ötre történő emelése mellett. A tagállamok nagy része elutasította az EB-nek a konzorciumi tagok közös és egyetemleges pénzügyi felelősségvállalására vonatkozó javaslatát. Az EB bejelentette, hogy az egyetemekre nem terjedne ki a javaslat.

Az EU Tét politikája szempontjából több jelentős – nem szorosan az FP6-hoz csatlakozó - témakört tárgyalta meg a Tanács ülése:

- Az EU részvétele az ITER (International Thermonuclear Experimental Reactor) megvalósításában. Az
- A közös európai űrkutatási stratégia kidolgozása és együttes megvalósítása. Együt
- európai stratégia kidolgozása a biotechnológia és az élettudományok területén. Új
- A COST jövője, a Titkárság működése és finanszírozása. A

- Egyet értés a 2002. februárjában az ipari és kutatási miniszterek informális tanácsülésének kezdeményezésével arról, hogy az EU 2010-re a GDP 3 %-át fordítsa kutatásra és fejlesztésre, a magánszektor aktívabb szerepvállalása mellett.

A Tanács, az EP és az EB között több hónapon keresztül folyó egyeztetést követően **2002. május 15-én az EP plenáris** ülése megszavazta az FP6-ról szóló javaslatot. Közel fél éves konzultáció eredményeként az EP az előterjesztést 34 (a Tanáccsal és az EB-vel egyeztetett) módosító javaslattal fogadta el. Az EU keretprogramjainak történetében ez az első eset, hogy nem vált szükségessé egy hosszas második egyeztetési folyamat az EP és a Tanács között.

Az egyeztető tárgyalók során kb. 60 módosító javaslatról sikerült egyezsége jutniuk a feleknek, így azok nem kerültek a plenáris ülés elé. Ezek az indítványok beépítésre kerülnek a specifikus programokról rendelkező határozatba. A plenáris ülésen vita volt az élő szervezetekkel folytatott kutatások etikai feltételeinek megszigorításáról. Az EB hangsúlyozta, hogy nem támogat olyan projekteket, amelyek reproduktív klónozással, az örökletes tényezők megváltoztatásával és embriók létrehozásával foglalkoznak.

A megállapodás a 34 módosító javaslatról lehetővé tette az FP6-ban az új eszközök fokozatos és zökkenőmentes bevezetését. Figyelembe vette a KKV-k kutatási és fejlesztési igényeit, nagyobb hangsúlyt helyezett az egészségügyi kutatásokra, kiemelten kezelve a gyermekbetegségeket és a központi idegrendszer megbetegedéseit. Az FP6 költségvetése az EB által javasolt összeggel (17,5 milliárd €) került elfogadásra (l. 1.3. fejezet).

Az EB 2001 decemberében fogadta el javaslatát **az Európai Atomenergia Közösség Keretprogramjában (2002-2006) a vállalkozások, kutatóközpontok és egyetemek részvételi szabályaira** /COM(2001) 725 final/. Ezt a javaslatot csupán a Tanácsnak kellett jóváhagynia, ami 2002. november 5-én megtörtént.

A következő új elemeket tartalmazza a javaslat:

- A tagállamok és az FP6-hoz társult tagjelölt országok kutatói azonos jogokkal és kötelezettségekkel vesznek részt a programban.
- Az európai tudományos együttműködési szervezetek ugyanazokkal a jogokkal vehetnek részt a programban, mint a tagállamok hasonló szervezetei.
- Az új eszközök miatt rögzítésre kerültek a pályázatok elbírálásának általános kritériumai.
- Az EU támogatása a kiválósági hálózatoknál "integrációs támogatás", az integrált projekteknél "költségvetési támogatás" formájában jelenik meg a nagyobb flexibilitás érdekében.
- A kiválósági hálózatért illetve az integrált projektért felelős konzorcium módosíthatja saját összetételét, pályázatokat írhat ki.
- Külön képzési és kutatási részvételi szabályok kerültek rögzítésre a fúziós energetikai kutatások témakörében.

Az EB 2002. március 20-án pályázati felhívást tett közzé (ú.n. „**Call for the expression of interest**” **pályázat**), amellyel fel kívánta mérni a kutatói érdeklődés nagyságát az új eszközök (integrált projektek és kiválósági hálózatok) iránt az FP6 hét prioritásában. A pályázat eredményeit az EB felhasználta az egyes szakterületek munkaprogramjainak előkészítésénél. A tagállamok és a tagjelölt országok kutatói részéről nem várt érdeklődés mutatkozott a pályázattal kapcsolatban. Több mint 15.000 pályázat érkezett be, amelyek közül formai és tartalmi szűrés után is több mint 10.000-t kell feldolgoznia az EB-nek. Szeptember közepétől elérhetőek a CORDIS-on a pályázatok kiértékelésének eredményei. Megismerhető a pályázatok absztraktja, a kontaktszemélyek adatai, hogy melyik új

eszközhöz nyújtották be a pályázatot. Lehetőség van keresésre tematikus prioritások, az új eszközök fajtái, országok és kulcsszavak szerint.

A Kutatási Tanács **2002. június 3-i** ülésén formálisan is elfogadta az FP6 javaslatát. A keretprogramok történetében első alkalommal sikerült hosszadalmas második forduló konszolidációs egyeztetés nélkül elfogadni az FP alapdokumentumát. Az EP - amely véleményezési jogkörrel rendelkezik az FP6 specifikus programjait illetően - az ITRE rapporteur-jeinek előterjesztésében 2002. június 12-én szavazott a specifikus programokról. Az ülés több olyan módosítást szavazott meg, amelyet korábban informálisan egyeztettek a Tanáccsal és az EB-vel. 2002. július 4-én az EP döntést hozott az FP6 részvételi szabályainak támogatásáról.

A DG RES kidolgozta az új NCP rendszerek felállításának irányelveit, amelyeket egyeztetett a tagállamok és a tagjelölt országok kutatási minisztereinek személyes képviselőivel. Az EB anyagi támogatást is nyújt a nemzeti NCP rendszerek működtetéséhez. 2002 októberében szakmai képzést indítottak az NCP rendszerben dolgozó nemzeti szakértők részére.

2002. augusztus 29-én került publikálásra az **Official Journal**-ban az EU FP6-nak az EP és a Tanács által, valamint az Euratom FP6-nak a Tanács által jóváhagyott szövege. 2002. szeptember 30-án a Tanács munkája egyszerűsítésének eredményeként a kutatási ügyekért is felelősséget viselő Versenyügyi Tanács jóváhagyta az FP6 **specifikus programjait**. A jóváhagyás során komoly vita alakult ki a genomikával foglalkozó specifikus programról, amelynek keretében esetleg sor kerülhetne a humán embrió őssejtek kutatásának finanszírozására is. Feszültség keletkezett a Tanács és az EP között amiatt, hogy a specifikus programok végső formájának meghatározásánál nem vették teljes mértékben figyelembe a háromoldalú konszolidációs egyeztetés során elfogadott javaslatokat. Az EP alapvetően a humán őssejtek kutatásával kapcsolatos etikai kérdések rendezésére vonatkozó javaslata miatt támadta a Tanácsot a megállapodás megsértésével. A Tanács által elfogadott kompromisszum szerint 2003 végéig befagyaszttják a humán embrió őssejt kutatások támogatását az FP6-ból, és közben kidolgozzák a kutatások etikai szabályait. Az EP képviselői nem értenek egyet ezzel a megoldással, mivel az nem tartalmazza a Tanács és az EP közötti megállapodás minden elemét, és engedélyezné az őssejt bankokban lévő őssejtek kutatását.

2002. október 29-én Brüsszelben a 13 tagjelölt ország kutatási miniszterének meghívásával az EB konferenciát szervezett a **tagjelölt országok részvételének erősítéséről** az FP6-ban. Az FP6-hoz történő **csatlakozási dokumentum** (Egyetértési Megállapodás) **aláírásával** összekapcsolt rendezvényen 10 ország képviseletében a kutatási miniszter jelent meg. Magyarországot Dr. Siegler András, az Oktatási Minisztérium kutatás-fejlesztésért felelős helyettes államtitkára képviselte.

A konferencián előadást tartott Philippe Busquin, az EB kutatási biztosa, K. Larsen dán kutatási miniszter és Günter Verheugen, az EB bővítési biztosa. R. Escritt az EB DG RES igazgatója ismertette az EB javaslatait a tagjelölt országok részvételének támogatására az FP6-ban. Kiemelte a tagjelölt országok kutatóinak teljesen egyenlő kezelését. A külön támogató intézkedések között megemlítette az információáramlás erősítését, az NCP-k és más szakértők képzését, részvételünket az ERANET-ben, a JRC és a GEANT nyújtotta lehetőségeket.

A tagjelölt országok miniszterei rövid előadásokban ismertették álláspontjukat és akcióikat az FP6-ban való részvétel erősítésével kapcsolatban. Többen felvetették az innováció támogatására is felhasználható strukturális alapokból származó támogatások összehangolásának célszerűségét, a kutatási infrastruktúrák elmaradott és alulfinanszírozott állapotát.

Dr. Siegler András kiemelte, hogy az FP6-tól azt várjuk, hogy tovább támogassa tartós kutatási együttműködések kialakulását az ERA-n belül, erősítse az együttműködési

hálózatokat, az ipari kapcsolatokat, a KKV-k bevonását és a kutatói mobilitást. Hangsúlyozta a strukturális alapok jelentőségét a taggá váló országok innovációs tevékenységének modernizálásában és megvalósításában. Elmondta, hogy nemzeti fejlesztési tervünkben kiemelt figyelmet fordítunk a regionális innováció kérdéssére. A nagy volumenű külföldi befektetések kapcsán az országba importált technológiák mellett hangsúlyt kell helyeznünk a nemzeti innováció súlyának növelésére és eredményeinek hasznosítására. Támogatta a barcelonai 3%-os célkitűzés elérése érdekében teendő európai szintű erőfeszítéseket.

A konferenciát követően az EB elnöke, Romano Prodi és a nemzetközi sajtó jelenlétében írta alá P. Busquin a tagjelölt országok minisztereivel az FP6-hoz történő társulás dokumentumait. P. Busquin hangsúlyozta, hogy a 13 tagjelölt ország csatlakozott elsőként az FP6-hoz. 7 ország (Bulgária, Csehország, Lettország, Magyarország, Románia, Szlovákia és Szlovénia) részt vesz a 6. Euratom Keretprogramban is.

Az EB a specifikus programokról hozott tanácsi döntés alapján a külső tanácsadó csoportok és informális program bizottságok bevonásával 2002. októberében megkezdte és november folyamán elvégezte **a specifikus programok munkaprogramjainak kidolgozását** prioritási területenként.

Az EB 2002. november 11-13. között Brüsszelben rendezte meg az **"Európai Kutatás 2002 - A keresztútnál - Az európai kutatási térség és a Keretprogram"** című konferenciát. A konferencia az **FP6 indító rendezvénye** volt, hasonlóan az FP5 indításakor 1999-ben Essenben szervezett konferenciához. A konferencián a tagjelölt országok a "Candidate Country Village" kiállításon mutatták be tudományos és technológiai rendszereiket, eredményeiket és részvételüket az FP5-ben. A konferencia központi rendezvényén Magyarország részéről kerekasztal előadóként részt vett Dr. Sieglér András helyettes államtitkár, Prof. Kroó Norbert, az MTA főtitkára, Palugyai István, a Népszabadság szakújságírója és Tóth Tamás, a Geomega Kft vezetője. A konferencia alatt 80 specifikus workshopot is szerveztek. Magyarországról közel 40 szakértő vett részt a rendezvényen.

A nyitókonferenciát megelőzően 2002. november 4-5-én került sor Koppenhágában az Információs Társadalmi Technológiák éves konferenciájára, amely egyben az új **IST program nyitórendezvénye** is volt. November 26-27-én Varsóban is nemzetközi nyitókonferenciát rendeztek, amelynek középpontjában a **nemzetközi együttműködés** állt az FP6-ban.

2002 decemberében az EB jóváhagyta a specifikus programok munkaprogramjait, és ezek alapján **2002. december 17-én** sor került az FP6 **első pályázatainak** kiírására.

Az FP6 alapidokumentumának jóváhagyását követően – kissé megkésve - 2002 júniusa és szeptembere között foglalkozott az EP **ITRE Bizottsága a tagjelölt országok kutatási tevékenységével és részvételével az EU keretprogramjaiban.**

A vizsgálat célja a tagjelölt országok kutatási tevékenységének megismerése és olyan intézkedések kidolgozása volt, amelyek a tagjelölt országoknak a keretprogramban való teljes értékű részvételéhez szükségesek.

Az ITRE által a tagjelölt országok bevonásával elkészített felmérés összefoglalást adott a tudomány helyzetének megváltozásáról a rendszerváltást követően a tagjelölt országokban. Kitért a nemzeti kutatási stratégiák alakulására és az EU kutatási és fejlesztési stratégiájához való viszonyukra.

Az FP5-ben való részvétel általános tapasztalatait pozitívan értékelték, különös tekintettel a nemzetközi kapcsolatrendszer erősödésére, a modern kutatási infrastruktúrákhoz való hozzáférés lehetőségére, valamint a projekt-kezelési ismeretek megszerzésére.

Az FP6 szakmai prioritásai általában megfelelnek a tagjelölt országoknak, bár több témát hiányoltak, más témákat pedig nemzeti célkitűzéseik szempontjából nem tartottak relevánsnak. A tagjelöltek jól ismerik az alkalmazásra kerülő új eszközöket, de hangot adtak annak, hogy várhatóan hátrányos helyzetből tudnak csak versenyezni a kiválósági hálózatokban és az integrált projektekben. Szükségesnek tartották az FP5-ben bevált eszközök további alkalmazását is.

Felmerült, hogy az FP6 már nem különbözteti meg hátrányosan a tagjelölt országok fejletlenebb régióit. Várható, hogy a jobb és egyenrangúbb feltételek segítik a mobilitási programok nagyobb sikerét a tagjelölt országokban. Továbbra is gondot okoz a belső és külső agyelszívás. Megoldatlan a jogi támogatás a szellemi tulajdonjogok megfelelő védelméhez a tagjelölt országok kutatóinál. Szükség van a kutatási infrastruktúrák fejlesztésére, amelyhez a taggá válást követően az FP6 mellett hasznosíthatóak lesznek a strukturális alapokból nyújtott támogatások is. A tagjelölt országok elégedettségüket fejezték ki az FP5-ben alkalmazott pénzügyi hozzájárulási konstrukcióval és üdvözölték az FP6 első két évére felajánlott befizetési kedvezményt.

A helyzetfelmérés eredményeként javasolt intézkedések:

- Felhívják az EB figyelmét a tagjelölt országok korrekt tájékoztatására az FP6-ban alkalmazásra kerülő új eszközökről, és azokban részvételük korrekt elbírálására.
- Felszólítják az EB-t arra, hogy az FP6 munkaprogramjainak kidolgozásánál a lehető legnagyobb mértékben vegyék figyelembe a tagjelölt országok specifikus igényeit.
- Sürgetik az EB-t az NCP-rendszer támogatásának folytatására.
- Hangsúlyozzák egy egységes központi információs rendszer kidolgozásának és mielőbbi üzemeltetésének szükségességét.
- Felkérlik az EB-t információs napok szervezésére és az azokon való aktív részvételre a tagjelölt országokban.
- Felhívják az EB-t és a tagállamokat olyan támogató mechanizmusok kidolgozására, amelyek segíthetik a kutatás és az ipar kapcsolatának szorosabbra fűzését a tagjelölt országokban társfinanszírozás, flexibilis életpálya-tervezés, magánkutatások kihelyezése és ipari szövetségeknek nyújtott kutatás-támogatások révén.
- Felhívják az EB-t kedvező finanszírozási környezet kialakítására a tagjelölt országok kis- és középvállalatai számára, pl. a bankgarancia igények csökkentésével vagy a társfinanszírozási hányad növelésével.
- Javasolják egy, az ISPRÁ-hoz és a SAPARD-hoz hasonló speciális strukturális támogatási forma létrehozását, amely kimondottan a tagjelölt országok kutatási infrastruktúrájának modernizálását segítené elő.

Tudomány- és technológia-politikai szempontból kiemelkedő jelentősége van annak, hogy az EU tagállamainak ipari és kutatási miniszterei 2002. februárjában javasolták: **2010-re az Európai Unió a GDP 3 %-át fordítsa kutatási és technológia-fejlesztési tevékenységre.** A megvalósításhoz komoly előrelépésre lesz szükség, hiszen a jelenlegi szint mindössze 1,9 %. Külön erőfeszítéseket javasoltak annak érdekében, hogy a magánszektor jelentősen megnövelje a K+F-be történő beruházásait. A miniszterek javasolták a kutatásnak nyújtott állami támogatások felülvizsgálatát a hatékonyság növelése céljából. Az Európai Tanács 2002. március 15-16-án Barcelonában tartott rendkívüli csúcsertekezlete támogatta a javaslatot.

Az EB 2002. szeptember 11-én dokumentumot fogadott el, amely elemzi a jelen helyzetet és javaslatokat tesz a célkitűzés megvalósítására.

Az EU tagállamok átlagos K+F ráfordítása a GDP 1,9 %-át teszi csak ki, míg az USA 2000-es befektetése 2,7 % volt. Csupán Svédország (3,78 %) és Finnország (3,67 %) K+F kiadásai haladják meg az EU 2010-es 3 %-os célkitűzését. A tagállamok közül a K+F ráfordítások nem érik el az 1 %-ot Görögországban, Spanyolországban és Portugáliában. A tagjelölt országok közül csak a Cseh Köztársaságban és Szlovéniában költenek a GDP 1 %-ánál többet kutatásokra.

A növekvő különbség mögött alapvetően a magánszektor alacsony európai részvétele húzódik meg. A magánfinanszírozás 2/3-os részesedése lenne az egészséges arány a jelenlegi 55 % helyett. Ilyen arányban azonban csak Belgiumban, Finnországban, az NSZK-ban és Svédországban részesedik az ipar a K+F ráfordításokból. Görögország és Portugália esetében az ipari részesedés csak 30 % körül van.

Jelentős változásokra van szükség a kutatás humán erőforrásainak fejlesztése terén. Növelni kell a fiatalok tudomány iránti érdeklődését és a fiatal kutatók arányát. Javítani kell a tudományos karrier-lehetőségeken mind az iparban, mind a kutatásban. Növelni kell a női kutatók arányát, és fel kell számolni a kutatói mobilitást akadályozó tényezőket. A közpénzekből finanszírozott kutatásoknál az ipar bevonásával újra kell fogalmazni a prioritásokat. Fejleszteni kell az állam partneri kapcsolatait a magániparral, erősíteni kell a technológia-transzferrel és piackutatással foglalkozó szervezeteket. Meg kell nyitni a nemzeti kutatási programokat a külföldi kutatók előtt, és erősíteni kell a határokon átnyúló kutatási együttműködések.

A dokumentum az alábbi területeken javasol határozott intézkedéseket a tagállamoknak:

- dinamikus vállalkozói kultúra kialakítása, az innovatív vállalkozások és KKV-k támogatása,
- korszerű szellemi tulajdonjog-védelmi rendszerek kialakítása, az európai szabadalmi rendszer megteremtése,
- versenyorientált üzleti környezet létrehozása, kutatás- és innováció-barát versenyszabályozással,
- az innovációt támogató tőkepiac erősítése, beleértve a pénzügyi szolgáltatásokat és a kockázati tőkét,
- adókedvezmények nyújtása a K+F-be és az innovációba történő beruházások esetében.

Az EB a dokumentum alapján nyilvános vitát kezdeményezett. A vita eredményeinek felhasználásával 2003 elején konkrét javaslatokkal kíván előállni a barcelonai célkitűzés megvalósítására.

2002. október 17-én fogadta el az EB „*Új hajtóerő biztosítása az európai kutatási térségnek*” című dokumentumát, amelynek fő üzenete a nemzeti kutatáspolitikák koordinációs mechanizmusa erősítésének és hatásfoka növelésének szükségessége. 2002 novemberében a Versenyügyi Tanács jóváhagyta az ERA fellendítésének javaslatát.

A dokumentum javasolta, hogy:

- kerüljön meghatározásra egy formális koordinációs mechanizmus, amely a gazdasági és foglalkoztatási területhez hasonlóan éves nemzeti jelentéseken alapulva működne,
- alakítsanak ki a koordináció megvalósítására képes struktúrát a nemzeti K+F adminisztrációk magas szintű képviselőinek részvételével,

- komplexebb formában kerüljön megvalósításra a nyitott koordináció módszere, túllépve a közös célkitűzések meghatározásán és nemzeti szintre történő lefordításán.

Külön intézkedéseket javasol az EB a tagjelölt országok ERA-ba történő integrálásának elősegítésére. A javasolt intézkedések kiterjednek azokra a tevékenységekre is – pl. harmadik országok kutatóinak bevonása az európai kutatásba és abban tevékenységük megkönnyítése, az európai szintű kutatási karrier megteremtése -, amelyek már megvalósítás alatt állnak.

P. Busquin, az EB kutatási biztosa a dokumentummal kapcsolatban kiemelte, hogy az ERA indítása óta eltelt 30 hónapban jelentősen átalakult Európa tudományos arculata. A nemzeti tudományos adminisztrációk megkezdték az ERA célkitűzések integrálását saját politikáikba és programjaikba. Az első eredmények már kézzelfoghatóak, szükség van azonban a tagállamok ERA iránti elkötelezettségének további erősítésére. Erősíteni kell a nemzeti K+F adminisztrációk ERA-ba történő bevonását, és olyan mechanizmust kell létrehozni, amely támogatja a nemzeti kutatáspolitikák koordináltságának javítását.

A JRC az FP5-höz kapcsolódóan új programot indított a tagjelölt országok számára a közösségi joganyag átvételével kapcsolatos mérési, ellenőrzési tevékenységek tudományos és technikai ismereteinek átadása céljából, valamint a tagjelölt országok kutatóinak fokozatos bevonására a JRC kutatási tevékenységeibe (*JRC Enlargement Action* - Collaboration and Advanced Training).

A program célja együttműködés kialakítása azokkal a kutatókkal és szakértőkkel, akik a tagjelölt országokban az EU joganyag nemzeti átvételével foglalkoznak. Hosszabb távon a program egy közös tudományos és technikai referencia rendszert kíván létrehozni, amely támogatja a politikai döntéshozatalt, kapcsolódva az európai kutatási térség célkitűzéséhez.

2002-ben a program keretében 60 workshop és tanfolyam került megszervezésre. A tagjelölt országok kutatási intézményeiből, nemzeti ellenőrző laboratóriumaiból és vezető kutatói közül 60 szakértő számára nyílt lehetőség kölcsönadós nemzeti szakértőként vagy rövid- (3 hónapos) és középtávú (1 éves) látogató kutatóként tevékenykedni a JRC intézeteiben.

A program - a JRC feladatkörének megfelelően - hét kiemelt témakörrel foglalkozott: élelmiszerbiztonság, vegyszerek, környezetvédelem, metrológia, mezőgazdaság, nukleáris biztonság és technológiai előrettekintés. Ezekben a témakörökben a JRC nemcsak kutatásokat végez, de segíti a legjobb tagállami gyakorlatok átadását is referencia laboratóriumai segítségével az *acquis communautaire* átvételében, a megvalósítás nyomán követésében és a technikai elemek naprakészen tartásában.

Az OM K+F HÁT és az érintett szakhatóságok szervezésében a magyar szakértők részt vettek minden egyes workshopon. Eredményes volt a kölcsönadós és rövid távú ösztöndíjas nemzeti szakértők jelölése is, hiszem Magyarországról összesen 10 szakértőt fogadott a JRC. A program előkészítésére és értékelésére a JRC konferenciát szervezett a tagjelölt országok NCP-inek, a JRC Board of Governors tagjainak és a TÉT attaséknak a részvételével 2002. május 29-31-én Ispraiban, illetve 2002. november 14-én Geelben.

Az FP6 jóváhagyása mellett azért más témakörökkel is foglalkozott a K+F területén az EU. Az EB több dokumentumot készített, amelyben elemezte *Európa helyét és szerepét a világ kutatásában, fejlesztésében és innovációs tevékenységében*.

Az EB 2001. október 1-jén jelentette meg "*A 2001-es innovációs eredmények Európában*" c. kiadványát, amelyben elemezték az EU és a tagállamok erős és gyenge pontjait az innováció területén.

Általánosságban megállapították, hogy a tagállamok innovációs tevékenysége javult: Néhány tagállam megközelítette a világszínvonalat, de a Közösség továbbra is lemarad az USA és Japán mögött, különösen a K+F-be történő magánbefektetésekben és a csúcstechnológiai szabadalmak bejegyzésében. A felmérés 17 indikátor segítségével vizsgálta az innovációs teljesítményt a következő négy területen: emberi erőforrások; új gondolatok kidolgozása; a tudás megosztása és hasznosítása; kockázati tőke, termelés és piacok.

A legfejlettebb európai országok több indikátorban közel kerültek legfőbb versenytársaikhoz. Az Egyesült Királyság, Franciaország és Írország világelső a kutatók és mérnökök képzésében. Finnország, Hollandia és Svédország elsők a közpénzekből történő K+F ráfordítások területén. Dánia, Hollandia és Svédország vezető helyet foglal el a világban az online háztartások arányát illetően.

A vizsgált 17-ből három indikátor kivételével az elmúlt tíz év során Európában jelentős volt a javulás. Továbbra sem került azonban közelebb Európa a versenytársaikhoz a közpénzekből történő és a magán K+F ráfordítások, valamint a csúcstechnológiai iparágak termelésben betöltött részesedése területén. Az amerikai vállalatok hétszer annyi csúcstechnológiai szabadalmat jegyeztettek be Európában, mint az európai cégek az USA-ban.

Az USA továbbra is jelentős előnnyel rendelkezik Európával szemben a vállalati K+F ráfordítások területén, a felsőoktatás szintjét illetően, valamint az online háztartások arányában. Az EU megelőzi az USA-t a tudományos és mérnöki diplomát szerzők arányában, Japánt a közpénzekből történő K+F ráfordításokban és az információs szolgáltatásokra és technológiákra történő ráfordításokban.

Jelentősek a különbségek az Unión belül a tagállamok innovációs mutatóiban. Finnország és Dánia már korábban is erős mutatókkal rendelkezett és tovább javította pozícióit. Görögország és Spanyolország egy korábbi alacsony szintről zárkózik fel az EU átlagához. A legfejlettebb és a legelmaradottabb tagállamok között azonban nő a különbség.

Az EU statisztikai hivatala, az *Eurostat* 2001. november 14-én hozta nyilvánosságra az európai kutatás és fejlesztés 1999-es és 2000-es előzetes adatait.

Az EU-nak és tagállamainak K+F ráfordítása 1999-ben jelentős mértékben, 5,6 %-kal emelkedett. 2000-ben a növekedés ugyan csökkent, de így is elérte a 2,3 %-ot. Hosszabb távra visszatekintve bemutatták, hogy 1995 és 1997 között a K+F ráfordítások szintje 1,90 %-ról 1,86 %-ra csökkent az EU-ban. A 90-es évek végére újra elérte az évtized közepének szintjét (1,92 % 1999-ben, 1,90 % 2000-ben). A vetélytársakkal szembeni GDP ráfordítási különbség azonban továbbra is jelentős maradt. Az USA a GDP 2,64 %-át fordította K+F kiadásokra 2000-ben, Japán 3,04 %-át.

A kutatói létszámban is pozitív változás következett be az elmúlt évtized végén. Míg 1995-ben az EU teljes munkaerejének 1,27 %-át tette ki a K+F személyzet, ez a számarány 2000-re 1,34 %-ra emelkedett.

A tagállamok közül Svédország és Finnország fordította a legtöbbet a K+F tevékenység támogatására a GDP-hez viszonyítva (3,80 illetve 3,19 % 1999-ben). Ezeket az országokat Németország (2,44 %) és Franciaország (2,19 %) követi. Az EU teljes K+F ráfordításának 35 %-át teszi ki a német kutatás finanszírozása. Franciaország a Közösség teljes K+F

ráfördítésének 20 %-át adja. Leggyengébben a földközi-tengeri országok szerepeltek (Görögország 0,51 % /1997/, Portugália 0,76 %, Spanyolország 0,89 %, Olaszország 1,04 %). 1995 és 1999 között kiemelkedően nagy volt a K+F ráfordítás éves átlagos növekedése Finnországban (14 %) és Portugáliában (12 %). Franciaország és az Egyesült Királyság az utolsók a sorban, évi 1 %-os átlaggal.

A K+F ráfordítások egyre jelentősebb részét biztosítja az EU-ban az ipar. 2000-ben az iparban végzett kutatások aránya elérte a 66 %-ot, míg 1995-ben ez az arány csak 63 % volt. A felsőoktatásban végzett kutatótevékenység aránya stabilan 20 % körül maradt. A kormányzatok által folytatott kutatási tevékenység aránya az 1995-ös 16 %-ról 2000-ben 14 %-ra csökkent. Nagyon nagy különbségek tapasztalhatók ezekben az arányokban az egyes tagállamok között. Az ipari kutatások aránya 1999-ben 25 % volt Portugáliában, 26 % Görögországban (1997), míg Belgiumban 72 %, Írországban 74 % (1977), Svédországban pedig 75 %. Az USA-ban 1999-ben az üzleti K+F tevékenység aránya 78 % volt, Japánban 74 %.

2002. március 13-án két jelentést hozott nyilvánosságra az EU **K+F tevékenységének regionális vetületéről** az Eurostat.

A tagállamok átlagos K+F ráfordítása 1,87 % volt 1998-ban. A Közösség négy legaktívabb kutatási régiója Németországban volt található: Braunschweig, Stuttgart, Felső-Bajorország és Tübingen. Ezekben a régiókban a GDP több mint 4 %-át fordították K+F tevékenységre. Abszolút értékben a K+F ráfordításokat illetően 13,4 milliárd €-val az Ile de France régió állt a közösségi kutatás élén 1999-ben. A régió a teljes közösségi K+F kiadás 9 %-át használta fel. Nem változott a közösségi kutatás "sziget" jellege. 1997-ben a 211 EU régióból 28 régióban használták fel a teljes közösségi K+F kiadások 50 %-át.

Mind az EB, mind a tagállamok folytatták a beszámolási időszakban **az FP5-ben történő tagállami részvételi eredményeik** átfogó elemzését.

2001-ben a francia Kutatási Minisztérium megbízásából az **Observatoire des sciences et des techniques készített tanulmányt** Franciaország és a többi EU tagállam szerepléséről az FP5-ben.

A tanulmány szerint a német kutatók vettek részt a legtöbb projektben (18,6 %). Őket a francia és az egyesült királyságbeli kutatók követték 15 % illetve 14,8 %-kal. A legnagyobb EU tagállamok részvételének sorrendje átrendeződött az FP4-hez képest, amelyben a brit kutatók álltak az első helyen 16,7 %-kal, megelőzve a német kutatókat (16 %). A franciák egy pozícióval hátrább és alacsonyabb részvételi aránnyal (14,4 %) szerepeltek.

A három legnagyobb tagállam értelemszerűen foglalta el a vezető pozíciókat. Finnország azonban meglepően elől szerepel a részvételi arányokat tekintve az FP5-ben (15 %). Nőtt a részvétel szintje Olaszország esetében is (15 %). A korábbinál kisebb arányban vettek részt azonban az FP5-ben a belga, holland és portugál kutatók.

A németek élen álltak a politikai döntéseket támogató kutatási tevékenységekben (16,2 %), kissé megelőzve a brit kutatókat (15,9 %). Németország vezeti az ipari innovációt (19,4 %) valamint a nukleáris energiát és biztonságot támogató (21,5 %) kutatási projekteket is. A francia részvételi arány ezekben a projekteken 15,2, illetve 17,9 %.

Az FP5-ben Franciaország nagyobb hangsúlyt helyezett a nukleáris kutatási, alapkutatási és training programokra, elhanyagolta viszont a politikai döntéseket támogató kutatási

tevékenységeket. Németország esetében hasonló az értékelés. Az Egyesült Királyság azonban fordított tendenciákat mutatott.

Dánia, Finnország, Hollandia és Svédország kiemelkedően aktív volt az FP5-ben az alapkutatásokban, a trainingben és a politikai döntéseket támogató kutatásokban. Alacsony volt viszont részvételük az ipari innovációt támogató projekteken. Ezen a területen jól szerepeltek a görög, olasz és spanyol kutatók.

Az elmúlt évben az EB – széles körű szakmai előkészítés után - ***javaslatot készített a biotechnológia jövőjéről Európában*** (Stratégiai vízió az élettudományokról és a biotechnológiáról). Ennek célja az EU és vetélytársai (főleg az Egyesült Államok) között meglévő technológiai és kereskedelmi elmaradások felszámolása a szektorban.

Az EU a tárgyidőszakban is tovább folytatta a ***regionális innováció támogatását*** a strukturális alapokból, amelyek - mint ismeretes – csak a tagállamok számára nyitottak.

Az EB 2002 januárjában hagyott jóvá 58 regionális innováció-fejlesztő akcióprogramot 12 tagállamban. A régiók összesen 150 millió € támogatásban részesülnek az Európai Regionális Fejlesztési Alapból 2002 és 2003 során. Az EU által nyújtott támogatás mellett helyi magán- és közpénzek is felhasználásra kerülnek a programok megvalósításához.

Az akcióprogramok az alábbi területeken támogatják helyi innováció fejlesztését:

- új technológiai ágazatok fejlesztése helyi és regionális szinten,
- információs társadalmi projektek,
- a regionális identitás fejlesztése,
- a fenntartható regionális fejlesztést támogató programok.

2001 őszén adta ki az EB hat tagjelölt ország innovációs politikájáról készített elemzését, amelyet a Vállalkozási Főigazgatóság készítetett ***"Innovációs politikai kérdések hat tagjelölt országban: A kihívások, Ciprus, Cseh Köztársaság, Észtország, Magyarország, Lengyelország és Szlovénia "*** címmel.

A tanulmányt a belga Aide à la Décision Economique, a holland Maastricht Economic Research Institute on Innovation and Technology, University of Maastricht és a School of Slavonic and East European Studies, University College London készítette. Az intézmények 2000. májusában kezdték meg az érintett 6 tagjelölt ország innovációs politikája legjelentősebb kérdéseinek vizsgálatát. Az elemzés másfél év alatt készült el.

A tanulmány az alábbi 9 innovációs kérdéskört vizsgálta meg:

- ◆ Az innovációs politika feltételrendszere:
 - Az innovációs intézkedések tervezésében és megvalósításában résztvevő legfontosabb szereplők.
 - Az innovációs politika fejlődésének elemzése.
 - Innovációs adatforrások és a legjelentősebb indikátorok elemzése.
 - Jogi és adminisztratív szabályozás vállalkozások létrehozására, vállalati adókedvezmények, stb.
- ◆ Az innováció emberi erőforrásait támogató egyes intézkedések:
 - Oktatási és képzési programok az innováció és a vállalati kultúra erősítésére.
 - Innovációs menedzsment eszközök ismerete és használata.
- ◆ Üzleti innováció és támogató intézkedések:

- A kutatóközösség és az ipar közötti együttműködés.
- Induló vállalkozások támogatása és technológia-orientált cégek fejlesztése.
- Üzleti innovációs támogató hálózatok (alvállalkozások, külföldi befektetők).

A tanulmány az elemzett 9 témakör alapján a következő hat általános kérdésre próbált választ találni:

- Hogyan befolyásolja az átmenet időszakát a vállalkozások innovációs képessége?
- Hol állnak a tagjelölt országok az innovációs teljesítmény tekintetében?
- Rendelkeznek-e olyan kellően versenyképes jogi és intézményi környezettel, amely pozitívan támogatja az innovációs tevékenységet?
- Ki felelős az innovációs politikai kérdésekért a tagjelölt országokban?
- Milyen szintig jutottak az elemzett országok innovációs politikájuk fejlesztésében?
- Milyen jellegű kezdeményezések történtek az innovációs politika egyes területein?

1.2. A K+F intézményrendszer fő elemei

Az EU intézményrendszerének Nizzában elhatározott folyamatába illeszkedve a dán EU elnökségi időszak megkezdésekor sor került a tanácsi döntéshozatali mechanizmus átalakítására. Ennek keretében a Kutatási Tanács feladatkörét 2002 júliusától a **Versenyügyi Tanács** vette át, amely foglalkozik kereskedelmi, iparpolitikai és innovációs kérdésekkel is.

Ami az EU intézményeit hosszabb ideje ismerők számára nem meglepő, újra átszervezéseket hajtottak végre az **EB Kutatási Főigazgatóságán**. Tent főigazgató- helyettes úr 2001. nyarán nyugdíjba ment, ezt követően a pozíció hosszú ideig betöltetlen maradt. 2002. áprilisában foglalta el a széket Hugh Richardson úr, aki a JRC Főigazgatóságon azonos pozíciót töltött be éveken keresztül, így jól ismeri az EU kutatási tevékenységét és a DG RES működését. Bejelentésre került, hogy későbbi időpontban kinevezésre kerül még egy főigazgató-helyettes.

A DR RES-en további átalakítások történtek, amelyek a 2002 végén indításra kerülő FP6 és az ERA megvalósítását szolgálják. A jelentés készítésekor érvényes struktúrában négy igazgatóság felelős az ERA tevékenység megvalósításáért:

- Igazgatóság: ERA – A közösségi akciók koordinálása (vezető: R. Escritt), „A”
- Igazgatóság: ERA – Strukturális aspektusok (vezető: P. Kind), „B”
- Igazgatóság: ERA – Tudomány és társadalom (vezető: R. Gerold), „C”
- Igazgatóság: ERA – Az emberi tényező (vezető: R. Liberali). „D”

Az FP-vel kapcsolatos szakmai tevékenység a következő hét igazgatóságon folyik:

- Igazgatóság: Biotechnológia, mezőgazdaság és táplálkozás (vezető: B. Hansen), „E”
- Igazgatóság: Egészségügy (vezető: Q. Quintana Trias), „F”
- Igazgatóság: Ipari technológiák (vezető: E. Andreta), „G”
- Igazgatóság: Űrkutatás és közlekedés (vezető: J. Metthey), „H”
- Igazgatóság: Környezetvédelem (vezető: C. Patermann), „I”
- Igazgatóság: Energia (vezető: P. Fernandez Ruiz), „J”
- Igazgatóság: Tudásalapú társadalom és gazdaság (vezető: J. F. Marchipont). „K”

Az „L” Igazgatóság feladata a humán, pénzügyi és infrastrukturális erőforrásokkal való gazdálkodás (vezető: M. Soares).

Az EU kutatási tevékenységét érinti, hogy Richardson úr távozását követően Roland Schenkel személyében új személy tölti be a **JRC Főigazgatóság** főigazgató-helyettesi pozícióját. A német állampolgárságú Schenkel úr ezt megelőzően a JRC Institute for Transurinium Elements igazgatói pozícióját töltötte be.

Az FP6 indítása kapcsán jelentős átszervezésekre került sor az **Információs Társadalom Főigazgatóság** is.

Fontos szervezeti változás, hogy 2001 szeptemberében megkezdte munkáját az **EURAB, az Európai Kutatási Tanácsadó Testület**. Az EURAB felállítására az EB kutatási biztosa, Philippe Busquin kezdeményezésére került sor. A testület az EB-nek ad tanácsokat az ERA megvalósításában. Az EURAB 45 tagból áll: 20 tagot az Európai Tudományos Alapítvány, 20 tagot az UNICE (az Európai Iparvállalatok és Munkaadók Szövetsége) jelölt, 5 tagot közvetlenül az EB nevezett ki.

A testület Helga Nowotnyt, a svájci Collegium Helveticum filozófus igazgatóját választotta elnökének. Az EURAB két alelnöke Horst Soboll, a német Daimler-Chrysler AG kutatáspolitikai igazgatója és Prof. Ian Halliday, a brit Részecskefizikai és Asztronómiai Kutatási Tanács vezetője. Az EURAB-nak a tagállamok tudósai és ipari vezetői mellett tagja lett három kutató a tagjelölt országokból egy-egy cseh, lengyel és magyar tudós személyében. Magyarországról Prof. Kroó Norbert, az MTA főtitkára tagja a testületnek. Az Európán kívüli világot egy amerikai és egy izraeli tudós képviseli az EURAB-ban.

A szervezet 2001 szeptemberétől aktív tevékenységbe kezdett. Felállításra került a tagjelölt országok ERA-ba történő még hatékonyabb bevonási lehetőségeit megvizsgáló munkacsoport is. A TÉT attasé technikai jellegű segítséget nyújtott a magyar EURAB tag üléseken való részvételéhez.

2002 szeptemberében több **új tudományos szakértői csoportot** (High Level Group) állított fel az EB, többek között a **hidrogén- és más üzemanyagcellák, a repülőipar és az élettudományok** területén. A csoportok munkájában részt vesznek a szakterület legnevesebb európai kutatói és legjelentősebb iparvállalatainak képviselői. A csoportok feladata tanácsadás a legújabb technológiák elemzése alapján az ágazatok kutatási és fejlesztési igényeinek meghatározásában.

1.3. A K+F finanszírozás rendszere az Európai Unióban

Az EU K+F finanszírozási rendszerében bekövetkezett változások közül a legnagyobb jelentőségű az **FP6 finanszírozásának módosulása** a Tanács, az EP és az EB közötti hosszadalmas egyeztetési folyamat eredményeként. Ahogy már ismertettem, az EP 2002. május 15-én szavazta meg a pénzügyi kereteket is meghatározó, mindhárom fél által elfogadható FP6 javaslatot.

Tekintettel arra, hogy a 2000/2001-es beszámoló jelentésében az FP6 költségvetési javaslata részletes ismertetésre került, a következőkben csak a költségvetésben az EB 2001. februári javaslatához képest bekövetkezett jelentősebb változásokat mutatom be.

Az FP6 költségvetése 17,5 milliárd €. Az alábbi szakterületeken történtek változások:

- Az európai kutatás integrálása: 13,345 milliárd € (60 millió € növekedés),
 - ezen belül a tematikus prioritások: 11,285 milliárd € (80 millió € növekedés),
 - élettu dományok: 2,255 milliárd € (55 millió € növekedés),
 - géntechnológiák és egészségügyi alkalmazásai: 1,100 milliárd € (50 millió € csökkenés),
 - súlyos népbetegségek elleni küzdelem: 1,155 milliárd € (105 millió € növekedés),
 - infor mációs társadalmi technológiák: 3,625 milliárd € (25 millió € növekedés),
- Az EU kutatási igényeinek kielégítése: 1,3 milliárd € (20 millió € csökkenés),
 - a várható kutatási feladatok: 555 millió € (15 millió € csökkenés),
 - horizo ntális akciók KKV-nek: 430 millió € (20 millió € csökkenés),
 - nemz etközi együttműködés: 315 millió € (15 millió € csökkenés),
- Az ERA strukturálása: 2,605 milliárd € (50 millió € csökkenés),
 - ebből kutatás és innováció: 290 millió € (10 millió € csökkenés),
 - humá n erőforrások: 1,580 milliárd € (50 millió € csökkenés),
 - kutatói infrastruktúrák: 655 millió € (10 millió € csökkenés),
 - tudom ány és társadalom: 80 millió € (20 millió € növekedés),
- Az európai kutatás megerősítése: 320 millió € (10 millió € csökkenés),
 - ebből koordináció: 270 millió € (10 millió € csökkenés),

1.4. Jelentősebb események a Tét területen

2001. július 12-én Brüsszelben került sor a **Kutatási Tanács kibővített informális ülésére**. A megbeszélés témája a tagjelölt országok ERA-ba történő integrációja volt. Magyarországot **Dr. Pálincás József oktatási miniszter** képviselte a rendezvényen. Az EB részéről Philippe Busquin és Günter Verheugen biztosok vettek részt a megbeszélésen.

Az EU elnöki feladatait 2001 második félévében Belgium látta el. 2002. első féléve a spanyol elnökség időszaka volt. 2002 második félévében Dánia adta az EU elnökséget.

Hét alkalommal került sor a Tanács és az EB számára tudományos tanácsokat adó testület, a **CREST ülésére**. Az üléseken Magyarország képviseletében 2002. júniusáig Dr. Szabó Gábor h. államtitkár és Dr. Siegler András miniszteri főtanácsadó vettek részt. Ezt követően Dr. Siegler András h. államtitkár és Kleinheincz Ferenc főosztályvezető volt a magyar képviselő a testületben. A Tét attasé három alkalommal helyettesítette a magyar állandó képviselőt.

Öt alkalommal került sor az EU FP5-höz társult **tagjelölt országok kutatási miniszterei személyes képviselőinek értekezletére** (2001. július 4., 2002. február 7., április 12., június 7., október 29.). A testületben Magyarországot Dr. Siegler András képviselte. Szakértőként részt vett az üléseken a Tét attasé is.

A megbeszélések legjelentősebb témakörei a következők voltak:

- Az FP6-hoz történő csatlakozásunkat előkészítő feltáró tárgyalások.
- Az FP6 előkészítésének és jóváhagyásának állása, a Keretprogram tartalmi módosulása.
- Az FP6 eszköztárának módosulása (integrált projektek, kiválósági hálózatok, út a kiválósághoz, részvételi szabályok, költség-elszámolási módok, modell szerződések, pályázat értékelés, elektronikus pályázás, kutatásetikai kérdések).
- Az FP6 nyitókonferenciájának előkészítése.
- A tagjelölt országoknak az FP6-hoz történő társulása, a társulás feltételei, befizetési kedvezmények, az Egyetértési Nyilatkozat (MoU) szövegének egyeztetési folyamata, az aláírás előkészítése.
- Az FP5-ben való részvételünk értékelése, a futó projektekhez történő társulási pályázatok eredményeinek kiértékelése.

Az FP5 specifikus programjainak **program bizottságai** a beszámolási időszakban 58 ülést tartottak.

2001 őszi sor került a tagjelölt országok bevonására az **RTD Programme Management Analysis and Comparison (PMAC) Group** munkájába. A PMAC létrehozásának célja a tagállamok kutatás- és technológia-fejlesztése finanszírozási, támogatási gyakorlatának, programkezelésének kölcsönös megismerése volt. A PMAC az EU Keretprogramjához hasonló nemzeti KTF támogatási programok megismerésével foglalkozik. Nem célja a csoportnak a nemzeti programok összehasonlítása és minősítése, azaz nem benchmarking tevékenységről van szó. A kölcsönös megismerés, a tanulás és a jó tapasztalatok átadása-átvétele a fő cél. Magyarország képviselője a PMAC-ban Móra Sándorné főosztályvezető, OM K+F HÁT.

2001. szeptember 17-18-án Brüsszelben az EP-ben került megrendezésre a belga elnökség szervezésében **az EU tudományos tevékenységének a nagyvilág felé történő nyitását elemző konferencia**.

A konferencia résztvevői három workshopon (tudományos kiválóság, kutatói mobilitás, a tudományos közösségek közötti csereprogramok) elemezték az európai kutatás világra történő nyitásának legjelentősebb kérdéseit. Megállapították, hogy Európa csak úgy képes pozícióit

megőrizni és javítani a tudásalapú társadalmak versenyében, ha fokozza nyitottságát a világ felé a kutatási és technológiai együttműködésben. Javítani kell az európai kutatás általános feltételeit, infrastruktúráját, a kutatók anyagi megbecsültségét, erősíteni kell a tudományos karrier népszerűsítését, valamint a fiatalok és nők bevonását a kutatásba. Fel kell számolni a kutatói mobilitással szemben álló adminisztratív, jogi és szociális akadályokat. Vonzóvá kell tenni Európát más országok kutatói szemében, segíteni kell a kontinensen kívül dolgozó kutatók visszatérését Európába.

2001. november 5-11. között 20 európai országban került sor a tudományt és a technológiát népszerűsítő rendezvényekre a „**Tudomány és Technológia Európai Hete**” során. Az EB a hét projekt keretében megvalósított rendezvényekhez 1,73 millió € támogatással járult hozzá.

A hét projekt az alábbi témákkal foglalkozott:

- A EuroPAWS (European Public Awareness of Science) projekt keretében Belgiumban, az Egyesült Királyságban és Franciaországban bővítették a közvélemény ismereteit a tudományról.
- Az Élet a világűrben projektben középiskolás diákok versenyeztek űrkutatási ismeretekben. A győztesek ellátogattak az ESA (European Space Agency) Guayana-i kilövőállomásra és az ESO (European Southern Observatory) chilei intézetébe.
- A Europe Biotech projekt keretében a modern biotechnológia kihívásait ismertető kiállítást mutattak be szakmai konferencia keretében a bristoli, brüsszeli, madridi és müncheni Tudományos Múzeumban.
- Négy, témájában egymáshoz kapcsolódó kiállítást szerveztek az Infoplanet projektben Barcelonában, Oporto-ban, Rómában és Thessalonikiben.
- 150 diák és tanár vett részt azon a képzésen, amelyre a Darwin Központban (Pembrokeshire, UK), a Firenzei Egyetemen és az Uppsalai Egyetemen került sor az élettudományok témakörében.
- "Small is beautiful" címet viselte az a konferencia, amely a mikro-rendszerek bemutatásával foglalkozott Manchesterben.
- "Energetic Friends" elnevezéssel fiatal diákok számára rendeztek versenyt az energetika területén észt, lett és litván iskolások bevonásával.

2002 márciusában az EB *szeminárium-sorozat* szervezett, amelynek keretében az FP6 új eszközei és megközelítései kerültek tématerületenként bemutatásra a tagállamok és a társult országok szakértőinek. A magyar szakértők részt vettek mind a hét prioritási terület szemináriumain.

2002. szeptember 22-28. között Bécsben került sor az EU 14. „**Young Scientist**” versenyére. Az eredményhirdetésen jelen volt Elisabeth Gehrler osztrák oktatási, tudományos és kulturális miniszter, Rainer Gerold, az Európai Bizottság Kutatási Főigazgatóságának illetékes igazgatója, valamint négy Nobel-díjas kutató: Ivar Giaever (USA), Harry Kroto (U.K.), Erwin Neher (NSZK) és Carlo Rubbia (Olaszország).

A versenyben 30.000 15-20 év közötti fiatal indult a világ 50 országából, köztük 30 európai országból. A döntőbe 85 fiatal kutató jutott be, akik 63 projektet mutattak be. Az 5000 €-val járó első díjat három fiatal tudós (két német és egy finn) kapta meg. 3000 € elismeréssel járó második díjat kapott két francia, egy norvég és egy szlovén fiatal kutató. Harmadik díjban (1500 €) egy belga, lengyel és egy török fiatal részesült. A győztesek különböző nemzetközi tudományos eseményeken is képviselik majd az EU-t. Külön jutalmat kapott több magas szintű projekt a következő országokból: Ausztria, Belgium, Észtország, Finnország, Franciaország, Írország, Izrael, Lengyelország, Magyarország, NSZK, Portugália, Svédország és Szlovénia. A magyar díjazott a 18 éves Csiky Gábor Miklós volt (környezetvédelmi vegyészet).

A 15. „Young Scientist” verseny döntőjére 2003. szeptemberében Budapesten kerül sor a Magyar Innovációs Szövetség rendezésében.

2. Az Európai Unió tudományos és technológiai kapcsolataiban bekövetkezett főbb változások, események

2.1. Az Európai Unió kétoldalú tudományos és technológiai kapcsolatai

Társulási megállapodások az 5. Keretprogramhoz:

2001. június végén került aláírásra az EU és a Máltai Köztársaság között megkötött Társulási Megállapodás kiegészítése. A kiegészítő megállapodás lehetővé tette Málta csatlakozását az FP5-höz. Ezzel tizenkettőre nőtt az FP5-höz csatlakozott tagjelölt országok száma. (A Máltát megelőző tagjelölt országok 1999 nyarán és őszén csatlakoztak az FP5-höz.) 2002-ben Törökország is társult az FP5-höz.

Kétoldalú együttműködési megállapodások:

2001 nyarán kezdte meg az EB tárgyalásait a *Kínai Népköztársasággal* egy *polgári nukleáris kutatási együttműködési megállapodás* megkötéséről. Az együttműködés megvalósítására az Euratom programon belül került sor. A megállapodás 30 éves időszakra szól, hasonlóan az USA-val és Ausztráliával már hatályban lévő, illetve a Japánnal tervezett nukleáris együttműködéshez. Kanadával az EU 40 éve kötött - eredetileg 10 éves időtartamra szóló - nukleáris együttműködési megállapodást.

A kutatási együttműködés az alábbi területekre terjedhet ki:

- maghasadás,
- ellenőrzött termonukleáris maghasadás,
- új típusú reaktorok,
- nukleáris biztonság,
- nukleáris hulladékszállítás és -tárolás,
- gyógyászati és mezőgazdasági célú hasznosítás.

Kína tovább kívánja növelni nukleáris energiából előállított villamos energiájának részarányát. A nukleáris energiára való átállás jelentős mértékben csökkentheti a jelenlegi fosszilis erőművek károsanyag-kibocsátását. Kína a világ második legnagyobb CO2 kibocsátója (14 %) az Egyesült Államok mögött (22 %).

Az EU-kínai nukleáris kutatási együttműködés támaszkodik a már hosszú ideje érvényben lévő kétoldalú tagállami nukleáris kutatási együttműködésekre is (Belgium, Egyesült Királyság, Franciaország, Németország).

2001. október 22-én került aláírásra az *EU és a Kínai Népköztársaság* közötti tudományos és technológiai együttműködési megállapodás az *anyagtudományok* területén.

A megállapodás részét képezi a 2000. december 14-én hatályba lépett tudományos együttműködési megállapodásnak. A megállapodás értelmében kínai kutatóintézetek és vállalatok kínai finanszírozásban részt vehetnek az EU kutatási projektjeiben. A megállapodás lehetővé teszi EU-s intézmények részvételét kínai anyagtudományi projekteken. Az együttműködés formái a következők lehetnek:

- közös projektek,
- továbbképzés,
- információcsere (konferenciák és workshopok),
- anyagtudományi tudományos és technológiai információk cseréje.

2001. október 2-án két nukleáris kutatási együttműködési megállapodást írt alá az **EU (Euratom)** és az **Orosz Föderáció a nukleáris biztonság és az ellenőrzött nukleáris fúzió** területén.

Az egyik megállapodás a nukleáris biztonság területén történő együttműködésre vonatkozik a következő témakörökben: reaktorbiztonság, sugárzásvédelem, nukleáris hulladékfeldolgozás, nukleáris erőművek bezárása, szennyezés-mentesítése és lebontása, kutatás a nukleáris anyagok monitorozása és kompatibilitása területén. A felek külön megállapodást köthetnek a tevékenység finanszírozásáról, a programok lebonyolításáról és a szellemi tulajdonvédelemről. Orosz részről a megállapodás végrehajtója a Nukleáris Energetikai Minisztérium. A megállapodást 10 év kezdeti időtartamra kötötték, amely 5 éves időszakokban megújítható. Sor kerül egy Közös Koordinációs Bizottság felállítására, amely évente ülésezik majd.

A másik megállapodás az ellenőrzött nukleáris fúzió területén történő együttműködésre terjed ki. Célja a tudományos ismeretek és technológiai képességek fejlesztése, különös tekintettel az ITER programra, amelynek keretében az EU, Japán, Kanada és Oroszország közösen épít fel egy reaktort. Az együttműködés területei a következők lesznek:

- a plazma viselkedése a tokamakok jelenlegi és új generációiban,
- mágneses fúziós technológiák,
- plazmaelmélet és alkalmazott fizika,
- tanácsadás kutatási programok és projektek kidolgozásához.

A megállapodás öt éves időtartamra szól, amely kölcsönös egyetértés esetén 5 évvel meghosszabbítható. A közös kutatási programokról egy Koordinációs Bizottság hoz döntést.

2001 szeptemberében kezdte meg az EB egy kutatási együttműködési megállapodás megkötésének egyeztetését az **Euratom és Kazahsztán** között az **ellenőrzött nukleáris fúzió** területén.

A megállapodás célja a tudományos együttműködés erősítése azokon a kutatási területeken, amelyek mindkét fél nukleáris programjában szerepelnek. Az együttműködés legfőbb területei a következők:

- közös kutatási projektek,
- fúziós technológiák,
- alkalmazott plazmafizika,
- kutatáspolitikai együttműködés.

Az együttműködés formái a következők lesznek:

- információszolgáltatás és -csere,
- kutatók cseréje,
- közös rendezvények,
- minták, berendezések és eszközök cseréje kutatási célokra,
- részvétel közös kutatási projekteken,
- projektek együttes értékelése.

2001. október 25-én **tudományos együttműködési megállapodást** írt alá a **JRC** főigazgatója és az olasz Nemzeti Kutatási Tanács (**CNR**).

A két intézményhálózat között az ERA keretében megvalósuló együttműködés az alábbi kutatási területekre terjed ki:

- környezetvédelem és fenntartható fejlődés,
- élelmiszerkutatás, biotechnológiák és orvostudomány,
- számítógéprendszerek biztonsága,
- metrológia,

- társadalomtudományok és gazdasági kutatások.

Az együttműködés az alábbi formákban történik:

- közös projektek megvalósítása a kutatási infrastruktúrák közös hasznosításával,
- kutatók ideiglenes cseréje,
- kölcsönös tájékoztatás a kutatási tevékenységekről és stratégiákról,
- közös workshopok, konferenciák és továbbképzések szervezése,
- ezek témáinak együttes kidolgozása,
- közös tudományos publikációk és kiadványok megjelentetése.

2001 novemberében dolgoztak ki a felek ***tudományos és technológiai együttműködési megállapodást az EU és Ukrajna között***. A Tanács 2002. július 1-jei ülésén engedélyezte a megállapodás megkötését.

Az EU és Ukrajna között 1998. március 1. óta van hatályban a partneri és együttműködési megállapodás. Az EB a 2001. októberében kapott tanácsi felhatalmazás alapján készítette el 2001 novemberében a Tét együttműködési megállapodás szövegtervezetét, amelyet elsődlegesen az FP5 időtartamára (2002. december 31-ig) kötöttek. A megállapodás hatálya a két fél kölcsönös egyetértése esetén 5 éves időszakra megújítható.

A megállapodás alapján a közös kutatási, fejlesztési és demonstrációs tevékenység az alábbi területekre terjed ki:

- környezetvédelem és klímaváltozási kutatások, beleértve a Föld megfigyelését is,
- biomedika és egészségügyi kutatások,
- mezőgazdasági, erdészeti és halászati kutatások,
- ipari- és gyártástechnológiák,
- anyagkutatás és metrológia,
- nem-nukleáris energia,
- közlekedés,
- társadalomtudományi kutatások,
- tudomány- és technológiai-politika,
- kutatók képzése és cseréje.

A megállapodás mellékletei tartalmazzák a technológiai menedzsment tervek fő irányvonalait, valamint szabályozzák a szellemi tulajdonjogok kezelésének kérdését.

2001 decemberében került kidolgozásra az EU és a ***Chilei Köztársaság*** közötti ***tudományos és technológiai együttműködési megállapodás***.

Az EU és Chile között 1999. február 1. óta van hatályban egy együttműködési keret-megállapodás, amely a tudományos és technológiai együttműködést is megjelöli az együttműködés lehetséges területeként. Az EB a Tanácstól 2001 júliusában kapott felhatalmazás alapján elvégezte egy Tét együttműködési megállapodás előkészítését. 2001 decemberében készült el a megállapodás szövegtervezete és annak szellemi tulajdonjogokat szabályozó melléklete.

A megállapodás a két fél között 5 éves időszakra köttetne. A megállapodás hatálya a két fél kölcsönös egyetértése esetén megújítható. A megállapodás alapján a chilei kutatók részt vehetnek az EU Keretprogramjának projektjeiben, a tagállamok kutatói pedig bekapcsolódhatnak a hasonló jellegű chilei kutatási projektekbe. A megállapodás lehetőséget ad közös projektek indítására, kutatók és technikai személyzet cseréjére, közös tudományos

rendezvények szervezésére, tudományos együttműködési hálózatok kialakítására, a kutatási eredmények közös hasznosítására, berendezések és anyagok cseréjére, valamint információk cseréjére.

Az Európai Unió Tanácsa 2002. július 1-jei ülésén döntést hozott az **Indiával** való **tudományos és technológiai együttműködési megállapodás** aláírásának engedélyezéséről.

2.2. Az Európai Unió multilaterális tudományos és technológiai kapcsolatai

Az ERA megvalósításának egyik kiemelt célja az európai kutatási és tudományos szervezetekkel való szorosabb és koordináltabb együttműködés. Ennek megvalósítására az FP6-ban ezek a szervezetek ugyanolyan jogokkal vehetnek részt, mint a tagállamok és a társult országok kutatói és kutatási szervezetei. Az EB szorosabb együttműködést tervez ezekkel a szervezetekkel, például közös pályázati felhívásokon, a pályázat menedzsment kihelyezésén, a konzorciumokba, az integrált projektekbe és a kiválósági hálózatokba való bevonásukon keresztül. Azokkal a szervezetekkel (COST, INTAS, EUREKA), amelyekkel már korábban is szoros együttműködésben állt az EU, nem haladt túlságosan zökkenőmentesen az új típusú együttműködések megfogalmazása, kidolgozása és elindítása.

Együttműködés a COST szervezettel

Az EB az FP5 indulását követően bejelentette, hogy a 6. Keretprogramtól nem tervezi a COST Titkárság elhelyezésének és működtetésének folytatását. Első lépésként 2001-ben a Titkárságot elköltöztették a Kutatási Főigazgatóság központi épületéből. A COST CSO ülések egyik kiemelt napirendi pontjává vált a Titkárság jogi státuszának, elhelyezésének és működésének megoldása. Az EB lépéseit nem a COST-tól való teljes elfordulás, hanem a projektek napi menedzseléséhez szorosabban kapcsolódó tevékenységek kihelyezésének igénye és kényszere mozgatta. Az EU az FP6-ban is támogatja anyagilag a COST tevékenységét, és együttműködésre törekszik a szervezettel a keretprogram szakmai célkitűzéseinek megvalósításánál. Az EU Tanácsa továbbra is el fogja látni a CSO és a COST szakmai albizottsági titkársági feladatait. Várhatóan 2003-tól a COST Titkárságnak az Európai Tudományos Alapítvány (ESF) ad majd otthont egy Egyetértési Megállapodás alapján, amely a 6. Keretprogram időtartamára vonatkozik majd.

EUREKA

Az EUREKA jelentős megújulási folyamat alatt áll. A görög elnökséget követő dán elnöki időszakban jelentős egyszerűsítéseket vezettek be a szervezet működésében. Az évente tartott miniszteri konferenciákra ezentúl két évente kerül majd sor. A tagállamok száma 30 fölé emelkedett, így szükségessé vált a szervezet működésének és célkitűzéseinek felülvizsgálata is. Ehhez hozzájárult az FP6 erősebb európai tudományos integrációs törekvése is. Az alkalmazott kutatási szervezet helyét keresi az új európai tudományos együttműködési rendszerben. Ehhez megoldást jelenthetnek a nagy tematikus alkalmazott kutatási és fejlesztési projektek, amelyekben a résztvevőknek a tagállamok is kiemelt pénzügyi segítséget nyújtanak.

INTAS

A volt szovjet tagköztársaságokkal folytatandó tudományos és technológiai együttműködés támogatását célul kitűző szervezet 2001-ben zökkenőmentesen működött. 2002-ben azonban komoly lobbizó és meggyőző tevékenységbe kellett kezdenie az FP6 kidolgozása és végső jóváhagyása során – az ERA koncepció égisze alatt – átalakuló EU-s finanszírozás és az INTAS Titkárság működésében való EB részvétel tervezett radikális megváltoztatása miatt. (Az INTAS tevékenységének finanszírozását eddig alapvetően a keretprogramok költségvetéséből biztosította az EB. A Titkárság

működéséhez szintén komoly logisztikai és humán erőforrás támogatást nyújtott a Bizottság.). Az INTAS General Assembly utolsó, 2002. decemberi ülése gyakorlatilag válságkezeléssel telt el, és 2003-ra maradt a nyitott kérdések végleges megoldása.

Európai Űrkutatási Ügynökség (ESA)

Szorosabbra kívánja fűzni az együttműködést az EU az ESA-val. Előkészítés alatt áll egy keretmegállapodás, amely rögzíteni fogja az együttműködés feltételrendszerét. Az együttműködés kiemelt célja egy egységes európai űrkutatás-politika kidolgozása. Sor kerülhet közös programok és projektek indítására, az EU részvételének erősítésére az ESA kapacitásainak teljesebb kihasználása érdekében. A megállapodás eredményeként javulhat Európa pozíciója a nemzetközi űrkutatási versenyben, egyértelműbb működési feltételek alakulhatnak ki a földi megfigyelésben, a repülésben, a távközlésben, a technológia-fejlesztésben, a rádiófrekvenciák használatában, a kutatásban, a műholdak fellövésében és a Nemzetközi Űrállomás használatában.

3. A Magyarország és az Európai Unió közötti tudományos és technológiai együttműködés

3.1. A Magyarország és az Európai Unió közötti együttműködés a multilaterális és regionális szervezetekben, programokban

A COST akciókban való magyar részvétel hazai kezelése a korábbi éveknek megfelelően zökkenőmentesen zajlott az Oktatási Minisztériumban. A Misszióknak az új COST akciókhoz történő magyar csatlakozás dokumentumainak aláírása és irattári elhelyezésre történő felterjesztése, valamint a munkacsoportok első ülései meghívóinak felterjesztése volt a feladata. A COST irányító testülete, a CSO négy ülést tartott a tárgyidőszakban. A TÉT attasé egyéb elfoglaltságai mellett törekedett az üléseken való részvételre.

EUREKA

Hasonló mondható el az EUREKA-val való együttműködésről is. A kapcsolatok hazai kezelése zökkenőmentes. 2002-ben 5 új magyar részvételű akció indult és 6 akció fejeződött be.

INTAS

Erősödött aktivitásunk a brüsszeli székhelyű INTAS munkájában. Míg 2000-ben 12 beadott magyar pályázatból csak egy került ki nyertesnek, addig 2001-ben 35 pályázatot nyújtottak be magyar kutatók, amelyek közül 5 kapott támogatást. Egy magyar kutató került beválasztásra a Council of Scientists testületbe. A TÉT attasé egyike az INTAS legfelsőbb döntéshozó testületében, a General Assembly-ben Magyarországot képviselő szakértőknek. A tárgyidőszakban 4 GA ülésre került sor.

3.2. A kétoldalú tudományos és technológiai kapcsolatok alakulása

Hosszas előkészítő munka után az Európai Bizottság részéről két magas szintű látogatás valósult meg a tárgyidőszakban: Magyarországra látogatott az EB kutatási biztosa és az EB Kutatási Főigazgatóságának vezetője.

Achileas Mitsos főigazgató 2002. január 23-27. között járt Budapesten. Az Oktatási Minisztériumban és a Magyar Tudományos Akadémián folytatott tárgyalásai mellett részt vett és előadást tartott a Kollégium Budapest szakmai konferenciáján is.

Philippe Busquin biztos látogatása többször elhalasztásra került. Két alkalommal is (2001. 03. 16-18., 2001. 04.26-28.) előkészített programmal várta a biztost az OM K+F HÁT, ő azonban szakmai és személyes okok miatt akkor visszalépett a látogatástól. Végül **2002. február 25–26-án** látogatott Budapestre. Megbeszélést folytatott Dr. Pálincás József oktatási miniszterrel, Dr. Szabó Gábor h. államtitkárral, Prof. Vizi Szilveszterrel, az MTA elnökével és Prof. Kroó Norberttel, az MTA főtitkárával. A megbeszélések témája a magyar K+F tevékenység megismerése, Magyarország FP5-ben való részvétele eredményeinek értékelése, Magyarországnak az ERA megvalósításához történő csatlakozása és a 6. Keretprogramban való magyar részvétel feltételeinek egyeztetése volt. Busquin úr meglátogatta az MTA egyik kutatóintézetét, amely kiválósági központ címet és külön támogatást kapott az FP5 INCO programján belül.

A magas szintű látogatások mellett lezajlott fontosabb események:

2001. szeptember 24–25-én került sor az FP6-hoz történő csatlakozásunk részleteinek kidolgozását megkezdő **feltáró tárgyalásokra** Budapesten. Az EB Kutatási Főigazgatóságának képviseletében Magyarországra érkezett Louis Bellemin részlegvezető és Anna Remond, a tagjelölt országokkal foglalkozó szakreferens. A feltáró megbeszéléseken magyar oldalról Dr. Szabó Gábor h. államtitkár, Dr. Siegler András, Dr. Pánczél Mária, Dr. Darányi Sándor és a brüsszeli Tét attasé vett részt. A megbeszélések témái voltak: a magyar csatlakozás formai és pénzügyi feltételei, a magyar kutatók részvételi jogai, magyar képviselet a Keretprogram előkészítő és a megvalósítást végző bizottságaiban és munkacsoportjaiban. Hasonló megbeszélésre minden tagjelölt ország fővárosában sor került 2002. szeptembere és novembere között. Az EB a tárgyalások alapján kidolgozta javaslatát, amelynek része lett a tagjelölt országok kutatóinak egyenrangú kezelése a tagállamok tudósaival, valamint 2003-ra és 2004-re vonatkozó befizetési kedvezmény (30 illetve 20 %) felajánlása a tagjelölt társuló országoknak.

2001. szeptember végén hozta nyilvánosságra az Oktatási Minisztérium az FP6-tal kapcsolatos **magyar pozíciós dokumentumot** (Position paper). A dokumentumot eljuttattuk Busquin biztoshoz és Mitsos főigazgatóhoz. Brüsszelben a Tét attasé tájékoztatta a magyar álláspontról a tagállamok és a tagjelölt országok Tét attaséit, valamint partnereit a Kutatási Főigazgatóságon. A Tét attasé kezdeményezésére cikk jelent meg a magyar álláspontról a CORDIS Focus-ban, és a magyar álláspont felkerült a CORDIS honlapjára is.

2002. február 18-án Brüsszelben került sor az **EU-Magyarország Társulási Bizottság Innovációs Albizottságának** ülésére. Az ülésen Dr. Siegler András ismertette a magyar részvételi eredményeket, a hazai akciókat és támogató mechanizmusokat az FP5-ben, valamint az FP6-hoz történő csatlakozásunk előkészítésének állását.

Az Oktatási Minisztérium szervezésében **2002. október 28-án** sikeres **JRC információs nap** került megrendezésre Budapesten. A rendezvényen részt vett Barry McSweeney, a JRC Főigazgatóság vezetője, valamint Giancarlo Caratti, a tagjelölt országokkal foglalkozó részleg vezetője is.

Ahogy erről az 1.1. fejezetben részletesen beszámoltam, **2002. október 29-én** Magyarország a többi tagjelölt országgal együtt aláírta az FP6-hoz történő csatlakozásának egyetértési nyilatkozatát.

2002. november 5-én az Oktatási Minisztérium szervezésében került sor az FP6 **magyarországi nyitórendezvényére** „Az Európai Kutatási Térség és Magyarország, magyar kihívások az EU. 6. Kutatási, Technológia-fejlesztési és Demonstrációs Keretprogramjában” címmel. A konferencia

elnöke Dr. Siegler András h. államtitkár volt. A 800 regisztrált résztvevővel megrendezett konferencián nyitóelőadást tartott Magyar Bálint oktatási miniszter. Előadóként szerepelt a rendezvényen Prof. Kroó Norbert, az MTA főtitkára, Dr. Zsigmond Attila, a HunOR igazgatója, Kleinheincz Ferenc OM főosztályvezető és az OM K+F HÁT-on dolgozó NCP-k. Az Európai Bizottságot Christiane Bernard, a Kutatási Főigazgatóság FP6-ért felelős részlegének vezetője képviselte.

Az **FP5-ben való magyar részvételről** az Oktatási Minisztérium K+F HÁT által elkészített összefoglaló adatokat – amelyek a 2002. április 15-ig megkötött szerződéseken alapulnak – mutatja be a következő táblázat, programonként ismertetve a magyar résztvevők által elnyert támogatások összegét.

5. Keretprogram - 1999-2002 összesített magyar eredmények (2002. április 15-i állapot)			
Program	Beadott magyar részvételű pályázatok	Összes támogatott (db)	Teljes támogatás (M euró)
Életminőség	762	77	8,301
IST	539	120	17,004
Növekedés	270	94	9,354
Energia	104	32	5,068
Környezet	328	44	5,524
INCO	68	19	5,200
IHP	297	93	7,548
Euratom	79	35	2,143
Összesen:	2447	514	60,142

A magyar tudomány eredményeinek bemutatására és az FP5-ben való részvételünk ismertetésére, felkérésre, a Tét attasé és a HunOR szervezésében két alkalommal tartott **előadást Brüsszelben Prof Kroó Norbert**, az MTA főtitkára: 2001. november 26-án a Németország brüsszeli liaison irodája (KOWI) által szervezett szemináriumon és 2002. március 14-én a norvég Állandó EU Képviselőlet által szervezett konferencián.

Az EB működésének megismerése, a pályázati információk időben történő megszerzése szempontjából nagy jelentősége van az EB-nél dolgozó **magyar kölcsönadósos nemzeti szakértőknek**. A tárgyidőszakban folytatta már korábban megkezdett szakértői tevékenységét:

- Elzbieta-Barbara Ceglarska - Szegedi Egyetem - DG RTD,
- Gyórfy Miklós - BME-OMIKK - DG RTD,
- Cserpák Ferenc - Debreceni Egyetem TTK KFI – JRC Mérésügyi és Referenciaanyag Intézetében (Geel),
- Oláh László (Debreceni Egyetem TTK KFI – JRC Mérésügyi és Referenciaanyag Intézetében (Geel),
- Hámor Tamás - Magyar Állami Földtani Intézet - JRC Környezetvédelmi Intézet (Ispra),
- Gara-Nagy Katalin - Környezetvédelmi Minisztérium – JRC Institute for Prospective Technological Studies (Sevilla).

A tárgyidőszakban kezdte meg kölcsönadós nemzeti szakértői tevékenységét a Kutatási Főigazgatóságon Alföldi Katalin (FVM), König Zsuzsa (OM) és Dr. Szendrák Erika (TÉT Alapítvány).

A brüsszeli TÉT attasé feladata a foglalkoztatások hazai engedélyeztetésének és a hosszabbításoknak az intézése. Köszönet illeti meg a Kutatási Főigazgatóságon dolgozó mind az öt magyar szakértőt az általuk nyújtott sokoldalú gyakorlati segítségért.

A JRC „*Enlargement Action*” Program keretében a tárgyidőszakban a „*Visiting Scientist*” programban résztvevő magyar szakértők voltak: Kovács Attila, Gillemot Ferenc és Tóth Béla. **JRC ösztöndíjasok** voltak: Jordán Győző, Dóry Tibor és Szabó László.

Szoros együttműködésben a brüsszeli magyar regionális képvisleti irodával és az EB Kutatási Főigazgatóságának néhány szakértőjével, a TÉT attasé szakmai támogatást nyújtott a magyar régiók figyelmének felhívásában a **regionális alapok** nyújtotta támogatási lehetőségekre való felkészülésre a **regionális innovációs tevékenység fejlesztése** területén. A TÉT attasé tájékoztató dokumentumot készített a strukturális alapokból a regionális innováció fejlesztéséhez nyújtható segítségről. 2002. március 1-én részt vett az FVM-ben a magyar régiók innovációval foglalkozó képviselői számára a strukturális alapoknak a regionális innováció fejlesztésében betöltött szerepéről szervezett megbeszélésen. Az Oktatási Minisztérium jelen lévő képviselőivel egyetértésben megerősítette a régiók képviselőinek a regionális innováció fejlesztésének és ebben az EU nyújtotta támogatásoknak a jelentőségét.

3.3. Észrevételek, javaslatok az Európai Unióval fennálló tudományos és technológiai kapcsolataink fejlesztésére és javítására

Célszerű lenne a **magyar tudomány eredményeinek**, a magyar innovációs politikáknak és gyakorlatnak, valamint a keretprogramokban való részvételünk eredményeinek viszonylag **rendszeres bemutatása Brüsszelben**. A beszámolási időszakban volt több olyan rendezvény, ahol ez részlegesen megtörtént (belga-magyar tudományos és technológia nap, Prof Kroó Norbert előadásai a KOWI-ban és egy norvég konferencián, magyar befektetési nap), de hasznos lenne a brüsszeli EU döntéshozókat és az adminisztrációt megcélzó önálló rendezvény megszervezése az OM, a HunOR és a Misszió bevonásával. Ilyen rendezvényeket gyakorlatilag minden tagállam és a legjobb tagjelöltek évente tartanak Brüsszelben.

4. A Misszió egyéb tevékenységében, feladataiban való részvétel

4.1 Az előző pontokba nem besorolható tudományos és technológia szakmai tevékenység

Zökkenőmentesen folyt a tárgyidőszakban is a **magyar-flamand kétoldalú tudományos és technológiai együttműködés**. Két vegyesbizottsági ülésre került sor: 2001. szeptember 27-28-án Brüsszelben és 2002. október 10-11-én Budapesten. Utóbbin 11 közös kutatási projekt került

elfogadásra. A Flamand Minisztérium Innovációs Adminisztrációja az összetett belga föderális államigazgatási struktúrában komoly segítséget nyújtott a Tét attasének a fogadó ország innovációs tevékenységével kapcsolatos hazai információs igények kielégítésében, a K+F-re vonatkozó kérdések megválaszolásában.

A magyar-flamand kétoldalú kapcsolatok kiemelkedő eseménye volt a „**Belga-magyar tudományos és technológia nap**”, amely a Tét attasé bevonásával a kétoldalú nagykövetség szervezésében 2001. november 19-én került megrendezésre. A rendezvényen előadást tartott Dr. Pálincás József oktatási miniszter és Prof. Kroó Norbert, az MTA főtitkára is. A rendezvényen kb. 80 belga és magyar kutató vett részt.

Az ITDH szervezésében – a Tét attasé bevonásával - 2001. október 22-én Brüsszelben került megrendezésre egy „**Magyar befektetési nap**”, amelynek célja a jelenleg is magas belga befektetések további ösztönzése volt a magyar gazdaságban. A befektetési nap témái között szerepelt az **innováció** is, a befektetőknek Magyarország által nyújtott kutatási és innovációs potenciál bemutatása. A témáról Prof. Kroó Norbert, az MTA főtitkára tartott előadást a kb. 70 fő részvételével megrendezett konferencián.

A korábbi évekhez hasonlóan brüsszeli állandó képvisellel rendelkező **multinacionális cégek** továbbra is érdeklődést mutattak Magyarország, a magyar innovációs eredmények és a Keretprogramban való részvételünk iránt. A japán **HITACHI** cég 2001. őszén vette fel a kapcsolatot a brüsszeli Tét attaséval és az együttműködés eredményeként, az Oktatási Minisztérium aktív segítségnyújtása mellett, 2001. december 4-5-én Budapesten rendezte meg éves innovációs ülését a Hitachi Europe, amelyen európai leányvállalatainak innovációs vezetői vettek részt. 2002. május 24-26-án Budapesten tartotta a vállalat éves „Hitachi EU Research and Innovation Forum”-át, a környezetvédelem és az EU témakörében, 120 fiatal kutató részvételével. Mindkét rendezvényen megnyitó előadást tartott Dr. Szabó Gábor h. államtitkár.